

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Martin Souček

Internet a autorské právo - způsoby užití a rozsah ochrany díla

(tradiční užití, peer to peer síť, e-mail...)

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Zuzana Císařová

Katedra: Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 15. 6. 2015

Prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání stejného nebo jiného titulu.“

V Praze dne 15. 6. 2015

Martin Souček

Poděkování:

Rád bych poděkoval vedoucí mé práce, JUDr. Zuzaně Císařové za její vedení a podnětné konzultace, bez kterých by tato práce nevznikla. Moje díky také patří JUDr. Jiřímu Čermákovi za cenné rady a nakonec mým rodičům, za jejich nekonečnou trpělivost.

Obsah:

Obsah:	3
Úvod.....	5
1. Základní pojmy	7
1.1 Internet a jeho vývoj	7
1.1.1 Definice pojmu internet z pohledu práva.....	9
1.2 Autorské právo.....	10
1.2.1 Autorské právo jako subsystém práva na duševní vlastnictví	11
1.2.2 Vývoj autorského práva v České Republice	12
1.2.3 Principy autorského práva	13
1.2.4 Prameny českého autorského práva.....	15
1.2.5 Prameny mezinárodního práva	16
1.2.6 Prameny evropského práva.....	18
2. Autorské dílo, užití autorského díla	21
2.1 Autorské dílo.....	22
2.1.1 Druhy autorských děl.....	23
2.1.2 Autorství k dílu	27
2.2 Užití autorského díla	29
2.2.2 Smluvní užití autorského díla	33
2.2.3 Mimosmluvní užití autorského díla	36
3. Užití autorského díla na internetu	40
3.1 Zpřístupnění díla prostřednictvím internetu	40
3.2 Stahování díla z internetu	42
3.3 Linking, embedded linking	42
3.4 Síť P2P (peer-to-peer) a bitTorrent.....	47
3.5 Streaming, webcasting	52
3.6 Elektronické komunikační systémy	55
3.7 Sociální sítě.....	56
3.8 Filehosting	58
4. Ochrana autorských práv	60

4.1 Soukromoprávní ochrana	60
4.2 Veřejnoprávní ochrana.....	63
4.3 Technické prostředky ochrany	64
Závěr	67
Seznam zkratk	70
Použitá literatura	72
Abstrakt.....	82
Abstract.....	83
Klíčová slova	84
Keywords	84
Název	84
Title.....	84

Úvod

Nahlédneme-li do historie lidstva, můžeme nalézt hrstku vynálezů, které měly na vývoj člověka a jeho společnosti definující a nepopíratelný vliv. A podobnou roli, jakou hrál v minulém století vynález motoru či televize, co se do významu týče, dnes zastává internet. Jedná se o jeden z nejvýznačnějších objevů, jaký kdy lidstvo učinilo, který se stal páteří dnešního informačního věku. Internet ve své poměrně krátké historii dokázal najít využití jako prostředek komunikace, zábavy, sdílení dat a informací pro kohokoliv prakticky kdekoliv. Stal se tak nepostradatelným, že pro mnohé, zvláště mladší generace, je obtížné si bez něj představit život a plnění našich každodenních úkolů. Není tedy překvapením, že začal ovlivňovat i fungování práva a jeho úpravu. S internetem nejvíce spojovaným odvětvím práva je právo autorské. Poslouchání hudby, přehrávání filmů a videí, stahování her či četba eknih – tyto činnosti, kterými si mnozí z nás krátí všední chvíli během brouzdání na „webu“, rovněž zasahují do práva autorského. Já, jako student práva a člověk, jenž se zájmem sleduje nové trendy v oblasti moderních technologií, jsem se tedy rozhodl podrobněji prozkoumat problematiku těchto dvou fenoménů.

S nástupem informačního věku se vztah (nejen) autorského práva s internetem stal velmi aktuální problematikou především v důsledku zvyšujícího se počtu porušování platné legislativy. To zavedlo důvod pro obnovení politické debaty o budoucím směřování právní úpravy internetu. Zejména v zahraničí se jedná o ožehavé téma, kde na jedné straně stojí zástupci vydavatelů, jejichž plody práce bývají na internetu často bezúplatně zveřejňovány k volnému stažení, kteří se v důsledku toho cítí být demotivováni v další tvůrčí činnosti. Proto volají po přísnější regulaci a prosazování autorských výsad na síti. Jejich oponenty jsou pak obvykle zástupci korporací působících na internetu, kterým by zpřísnění zákona ztížilo podnikání, spolu se zastánci svobody projevu a lidských práv. Je třeba nalézt rovnováhu mezi těmito protichůdnými tendencemi, což ale není snadný úkol.

Řada myslitelů a filosofů se pokusila zakotvit internet ve světle svých vlastních přesvědčení. John Perry Barlow vydal v roce 1996 tzv. Deklaraci nezávislosti internetu, kde poněkud idealisticky označil celosvětovou síť jako separátní svět absolutní svobody bez hranic, kde se dá existovat bez principu státu.¹ Jeho vize se ale nenaplnila. Praxe ukázala, že uživatelé si přejí určitou míru regulace internetu pro snadnější a bezpečnější vzájemnou komunikaci.

Internet se tak ocitl na rozcestí. Autorské právo, ačkoli platné, je na internetu obtížné prosadit a je třeba si položit otázku, zda, popřípadě jak, by se mělo pozměnit, posunout či upravit. Zpřísnit současná pravidla, jejich silnější prosazování či naopak jejich zmírnění? Podporuje současná legislativa tvůrčí činnost na internetu a je vůbec možné být autorsky činný, je-li téměř vše volně ke stažení? Současný trend se zaměřuje spíše na tvrdé potírání protiprávní činnosti, osobně jsem toho názoru, že takový přístup se může ukázat jako kontraproduktivní, není-li doprovázen pozitivními změnami pro uživatele.

V úvodní kapitole vymezím základní pojmy této práce, tedy internet a autorské právo, popíši jejich historický vývoj a vyjmenuji jejich základní prameny. V druhé kapitole se věnuji definici autorského díla, jeho druhů a užití. Ve třetí kapitole se zaměřím na konkrétní způsoby užití díla na internetu od jeho základních forem, jako je stahování a zpřístupňování díla veřejnosti, po specifické typy užití, mezi které patří streaming či filehosting. Čtvrtá kapitola je popisem s ochrany autorských děl z hlediska právního a částečně i technického. V závěrečné části práce se pokusím stručně shrnout závěry, ke kterým jsem v průběhu práce došel a nastíním možný vývoj v budoucích letech. Práce je zamýšlena jako stručné seznámení s problematikou užití a ochrany autorských děl v prostředí internetu. Z toho důvodu se tématu ochrany práv souvisejících s právem autorským věnuji jen okrajově. Na téma nahlížím z pohledu české právní úpravy, jež místy prokládám právní úpravou Evropské Unie, neboť díky judikatuře Soudního dvora EU v posledních letech nabyla na významu.

¹ BARLOW, J. P.: A declaration of the Independence of Cyberspace[online]. Citováno: 11. 12. 2014. Dostupné z WWW: <<https://projects.eff.org/~barlow/Declaration-Final.html>>.

1. Základní pojmy

Základním tématem této práce je internet a autorské právo, užití a jednotlivé druhy autorského díla na webu a způsob ochrany autorského díla. Za tímto účelem je nejprve nutné tyto dva pojmy vymezit a popsat, především z právního hlediska. Zároveň je třeba vytvořit základní přehled jejich pojmů a subjektů. Autorskému právu se pro účely této práce věnuji popisem jeho vývoje, principů a základních pramenů.

1.1 Internet a jeho vývoj

Internet je fenomén, který se vynořil v posledních desetiletích, a jehož přesná definice může být pro laika obtížně uchopitelná. Jedná se o systémovou architekturu, která způsobila revoluci ve způsobu komunikací skrze propojování různých počítačových sítí napříč světem skrze unifikovaný přenosový protokol TCP/IP.² Je to interaktivní medium pro komunikaci, které obsahuje informace, jež jsou simultánně a okamžitě přístupné bez ohledu na teritoriální umístění členům veřejnosti z místa a času individuálně jimi určeného.³

Internet je založen na technologii přepojování paketů, kdy informace jsou rozdělené do paketů přenášené z jednoho koncového bodu do druhého. Otevřenost, minimální vstupní požadavky a neutralita přenosového protokolu umožnily, že v sobě internet zahrnuje nejen rozsáhlé množství informací, dostupné odkudkoli, ale i řadu služeb, které jejich sdílení zjednodušují. Mezi ně se počítají například vzájemně hypertextovými odkazy propojené dokumenty, emailové aplikace, sítě sdílení dat peer-to-peer či třeba programy umožňující volání přes internet atd.

Prvním impulz pro vytvoření internetu se dá překvapivě nalézt v zahájení závodu o dobytí kosmu. Dne 4. října 1957 byla Sovětským svazem na oběžnou dráhu vypuštěna první umělá družice Sputnik 1. V reakci na to Spojené státy americké, cítící hrozbu technologického pokroku SSSR, začaly v následujících letech zvyšovat investice

² Encyclopaedia Britannica: Internet [online]. Citováno: 11. 12. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/291494/Internet>>.

³ TELEČ, I., TUMA, P., Autorský zákon: Komentář, 1. Vydání, Praha: C. H. Beck 2007, str. 223

do vědy a výzkumu. V roce 1958 byl založen Národní úřad pro letectví a kosmonautiku (NASA) spolu s Agenturou pro výzkum pokročilých obranných projektů (ARPA)⁴. ARPA se na rozdíl od NASA soustředila především na vojenský výzkum a pro tento účel byl vytvořen předchůdce internetu - ARPANET. Původním úmyslem bylo pouze umožnit vzdálený přístup k superpočítačům, tehdy umístěných na půdě významných univerzit, skrze decentralizovanou síť, což se podařilo dne 29. října 1969 ve 22:30 hodin, kdy z počítače profesora Kleinrocka na Kalifornské univerzitě byla zaslána zpráva na počítač ve Standfordském výzkumném institutu. Pár měsíců na to se do ARPANETU připojily další dva univerzitní počítače, čímž se systém stal čtyřuzlový. Od té doby se projekt úspěšně rozvíjel, počet uživatelů a síťových propojení narůstal. ARPANET pak byl ukončen na konci 80. let, kdy byl nahrazen díky vývoji alternativních počítačových sítí, ze kterých se na začátku 90. let prosadila aplikace WWW (World Wide Web). Jedná se o soustavu propojených hypertextových dokumentů, které jsou adresovány pomocí jednotného lokátoru zdrojů – tzv. URL, sestavených zejména z protokolů HTTP a HTML.

U nás od roku 1989 existovalo několik projektů, sloužících k propojování výpočetní technologie (FidoNET, BITNET), k faktickému připojení České republiky do internetové sítě došlo dne 13. února 1992 v posluchárně 256 na pražské fakultě ČVUT v Dejvicích. Ke dni 11. 12. 2014 má internet zhruba 3 025 537 000 uživatelů.⁵

S vývojem internetu přišla i jeho změna způsobu užívání. Z původního čistě armádní a univerzitního výzkumu síť v 90. letech postupně přerostla do akademické, civilní a komerční sféry. Zatímco v raných dobách sloužil především jako „elektronická nástěnka“ (BBS) pro jednoduchou textovou komunikaci, kde vše bylo propojené ranou formou hypertextových odkazů. Dnes, díky technologickému vývoji, novým programovacím jazykům a zvyšující se rychlosti přenosu dat, internet rozšířil své pole působnosti a stal se nejvýznamnějším komunikačním médiem současnosti.

⁴ V roce 1972 změněno na dodnes užívanou zkratku DARPA.

⁵ Internet Live Stats: Internet Users [online]. Citováno: 11. 12. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.internetlivestats.com/internet-users>>.

1.1.1 Definice pojmu internet z pohledu práva

Pohled na kyberprostor (jehož je internet součástí) a jeho úpravu se spolu s jeho vývojem měnil. Během 90. let se objevil pojem „koňské právo“, který měl původ článku amerického soudce Franka Easterbrooka, který došel k závěru, že řešit legislativu práva kyberprostoru je stejně logické, jako tvořit právo koňské. Právo by, dle jeho názoru, mělo řešit všeobjímající otázky týkající se celé společnosti a nová technologie by se měla tomuto právu přizpůsobit.⁶ Tento článek sklidil řadu kritiky zejména od předních odborníků na právo a kyberprostor, avšak přezdívka zůstala a poměrně přesně vystihuje přístup právní teorie, která k internetu přistupovala spíše nedůvěřivě, považujíc ji za trend, který vyšumí.

Hledáme-li definici z technického hlediska, organizace FNC (Federal Networking Council), ustanovená dle rezoluce vlády USA, v roce 1995 popsala internet jako globální informační systém, který je logicky propojen v globálně unikátním adresním prostoru založeném na internetových protokolech (Internet Protocol – IP) nebo jeho následujících rozšíření. Dále je schopný umožnit komunikaci skrze protokol TCP/IP (Transmission Control Protocol/Internet Protocol) a jeho následujících rozšíření, a/nebo na jiných, IP kompatibilních protokolech. Současně poskytuje, používá nebo zpřístupňuje služby založené na této komunikaci a infrastruktuře v ní podpsané, a to buď veřejně či soukromě.⁷

Internet je v českém právu fenomén sui generis, obtížně přiřaditelný k jinému pojmu, který je regulován zejména prostřednictvím regulace chování jeho uživatelů. Právo je tak jedním z jeho možných regulativů v podobě nedokonalých normativních konstrukcí, kde platí více než jinde, že mezi realitou, tedy tím, co je v prostředí internetu skutečně realizováno, a normativitou, tedy tím, co má být (z vůle regulátora i naší), není shoda.⁸ Autorský zákon obsahuje definici počítačového programu jako dílo,

⁶ EASTERBROOK, F. "Cyberspace and the Law of the Horse"(1996). University of Chicago Legal Forum. Citováno: 11. 12. 2014. Dostupné z WWW: <<https://www.law.upenn.edu/fac/pwagner/law619/f2001/week15/easterbrook.pdf>>.

⁷ Volně přeloženo z University of Calgary: FNC, Resolution: Definition of „Internet“, 1995 [online] [cit. 16.2.2015], dostupný z <<http://people.ucalgary.ca/~bakardji/Internet/definition.html>>.

⁸ MATEJKA, J. Internet jako objekt práva: hledání rovnováhy autonomie a soukromí. 1. vydání. Praha: CZ.NIC, 2013, str. 25

duševní výtvar autora.⁹ Z toho je patrný přesah legislativy i do IT práva. Pojem internet jako jedno z prostředí, kde bývá autorské právo uplatňováno, zde chybí.

Internetu chybí právní osobnost i způsobilost, není ani fyzickou osobou ani osobou právnickou.¹⁰ Dle § 20 odst. 1 OZ nemůže být právnickou osobou, protože to o něm zákon tak nestanoví. Internet postrádá majitele, není hmotný a je neovladatelný. Subjekty jeho právních vztahů jsou osoby fyzické i právnické, vystupující v rolích koncových uživatelů, poskytovatelů připojení, poskytovatelů služeb atd.

1.2 Autorské právo

Autorské právo je poměrně mladé, dynamicky se rozvíjející právní odvětví, jehož význam dnes prostupuje do většiny společenských vztahů. A internet, jako přední prostředek zábavy a sdílení informací dnešní společnosti, v sobě zahrnuje nepřeberné množství nástrojů, které umožňují zpřístupňování autorského díla veřejnosti. V průběhu realizace takové komunikace se nespočetněkrát stane, že se obsah internetové stránky dostane do konfliktu s autorským právem. Podle názoru Jiřího Čermáka velká část internetových stránek tím či oním způsobem něčí autorská práva.¹¹

V právním řádu České republiky patří autorské právo spolu s právy s ním souvisejícími mezi práva na ochranu duševního vlastnictví, resp. práva k nehmotným statkům. Tento pojem vychází zejména z Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví z roku 1967 (WIPO)¹², která definuje práva k nehmotným statkům jako práva k literárním, uměleckým a vědeckým dílům, zvukovým záznamům, rozhlasovému vysílání a výkonům výkonných umělců. Dále sem patří práva k vynálezům, vědeckým objevům, průmyslovým vzorům, ochranným známkám, obchodnímu jménu a názvům. Z této definice lze vyčíst druhá větev práva na ochranu

⁹ Ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 121/2000 Sb., *Autorský zákon*, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ Ustanovení § 18 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., *Občanský zákoník*

¹¹ Dle autora až 90% všech stránek, ČERMÁK, J. *Internet a autorské právo*, 2. akt. a rozš. vydání, Praha: Linde Praha, 2003, str. 19.

¹² Světová deklarace o duševním vlastnictví (WIPO/OMPI), 2001 [online]. Citováno: 11. 12. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=394>>.

duševního vlastnictví, což jsou práva průmyslová. Základní ochranu těchto práv můžeme nalézt již ve Všeobecné deklaraci lidských práv z roku 1948.¹³

1.2.1 Autorské právo jako subsystém práva na duševní vlastnictví

Duševní vlastnictví je z historického hlediska významným prvkem ve vývoji lidstva. Zahrnuje v sobě takřka všechny pokroky, které člověk ve své historii vynaložil ve snaze posunutí hranic možností a schopností společnosti. A nejen to. Pod tímto pojmem můžeme nalézt i veškerou tvorbu, jejímž účelem bylo obohacení člověka po duševní stránce. Nejobecněji lze tedy právo duševního vlastnictví definovat jako právo k nehmotným statkům, jehož základním cílem je zabezpečení rovných podmínek při nakládání s nehmotnými statky a zabezpečení možnosti tvorby i užití těchto hodnot na trhu. Jedná se o výsledek procesu lidského myšlení, takže lze mezi něj zahrnout souhrny myšlenek, námětů, návodů a řešení, jak měnit či pozměňovat okolní či vnitřní svět člověka, jestliže jsou dostatečně originální či neopakovatelné. Hodnota duševního vlastnictví se určuje obtížněji než hodnota majetková. Bývá závislá na míře jeho následné využitelnosti a přínos pro jedince i společnost a schopnost vyvolání tvorby dalších produktů (materiálního i nemateriálního charakteru).¹⁴

Duševní vlastnictví je možné definovat jako určité právo k nehmotným majetkům. Jak bylo uvedeno výše, duševní vlastnictví je možné z hlediska jednotlivých předmětů a jejich ochrany rozdělit na díla chráněná podle autorského práva a práv s tímto právem souvisejících a předměty spadající pod průmyslově právní ochranu.¹⁵ V českém právním systému vznikají autorská práva automaticky hned po vytvoření díla, jsou neformální – není třeba jejich registrace či oznámení příslušnému úřadu. Autorská práva se skládají z výlučných práv osobnostních a majetkových. Osobnostní práva jsou nepřevoditelná, nelze se jich vzdát či je prodat a smrtí autora zanikají. Práva majetková

¹³ Všeobecná deklarace lidských práv, článek 27 [online]. Citováno: 14. 12. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>>.

¹⁴ Stoppiráství, Co je duševní vlastnictví, [online]. Citováno: 16. 2. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.stoppiratstvi.cz/cs/o-piratstvi/co-je-dusevni-vlastnictvi.shtml>>.

¹⁵ Hospodářská komora ČR, Ochrana duševního vlastnictví [online]. Citováno: 26. 5. 2015. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/files/archiv/2005/PRIRUCKA_INMP_Ochrana_dusevniho_vlastnictvi.pdf>.

tyto vlastnosti postrádají (podrobněji v kapitole Principy autorského práva). Toto pravidlo ovšem neplatí pro subjekty práv souvisejících s právem autorským, jejich práva jsou čistě majetková a převoditelná. Obvykle bývají spojována s tvorbou uměleckých děl, jako jsou např. literární díla (romány, básně atd.), hudební díla, obrazy, fotografie a filmy.

Práva průmyslová jsou oproti nim založena na formálním principu ochrany. Vznikají až v momentu zápisu do odpovídajícího rejstříku (průmyslových vzorů, patentů, ochranných známek atd.). Před vlastním zápisem provádí Úřad průmyslového vlastnictví průzkum přihlášky předmětu průmyslových práv, při kterém zkoumá i starší práva dotčených třetích osob.¹⁶ Práva průmyslová se nejčastěji dotýkají oblastí průmyslu a obchodu, ale i zemědělského a těžebního podnikání.

1.2.2 Vývoj autorského práva v České Republice

Kořeny úpravy ochrany duševního vlastnictví na našem území můžeme nalézt již v 19. století, kdy byl zakotven Císařský patent z 19. října 1846 č. 922 Sbírky zákonů soudních (sb.z.s). Ten formuloval poprvé zásady pro ochranu děl literárních, hudebních a výtvarných, a to zejména proti neoprávněnému mechanickému rozmnožování, díla dramatická pak požívala ochranu proti neoprávněnému veřejnému provozování. Následován byl právním předpisem č. 197/1895 Říšského zákoníku (ř.z.) o právu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým. Oba tyto zákony byly v následujícím století receptovány do československého právního řádu skrze recepční normy. Dalším významným milníkem bylo přistoupení Československé republiky k Bernské úmluvě zákonem č. 401/1921 Sbírky zákonů (Sb.). První unifikovanou úpravou autorského práva na území Československa byl zákon č. 218/1926 Sbírky zákonů a nařízení (Sb. z. a n.), o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým. S postupnými novelizacemi platil do roku 1953, kdy byl nahrazen zákonem č. 115/1953 Sb., o právu autorském, který se poprvé zabýval postavením autorskoprávních organizací a obsahoval část o práv příbuzných právu autorskému.

¹⁶ IFPY, Právo k duševnímu vlastnictví [online]. Citováno: 26. 5. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.ifpi.cz/wp-content/uploads/2013/03/Z%C3%A1klady-pr%C3%A1va-du%C5%A1evn%C3%ADho-vlastnictv%C3%AD.pdf>>.

Tento zákon měl poměrně krátké trvání, byl brzy nahrazen zákonem č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých, který tvořil až do roku 2000 základ platné právní úpravy. Důvodem přijetí tohoto zákona bylo sladění s novým občanským zákonem, přijatým o rok dříve.¹⁷

Aktuálně platnou úpravou je zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), který byl od té doby již několikrát novelizován. Nejvýznamnější novelizací je zákon č. 216/2006 Sb., tzv. euronovela, jejímž cílem bylo transponování směrnic Evropských společenství přijatých po schválení nového Autorského zákona (dále jen AZ).

1.2.3 Principy autorského práva

Jak již bylo řečeno, autorské právo lze chápat jako pododvětví práva duševního vlastnictví, jehož druhou část pak tvoří práva průmyslová, jakož i zbytková kategorie některých dalších práv řazených v širším pojetí pod souhrnný pojem duševního vlastnictví. Autorské právo je možno vykládat v objektivním a subjektivním slova smyslu. V objektivním smyslu se jím rozumí soubor právních norem, které upravují vztahy vznikající při vytváření a společenském uplatnění autorských děl. V subjektivním smyslu se pak vykládá jako daná konkrétní práva, jež náležejí autorovi k dílu, které svou duševní tvůrčí činností vytvořil.¹⁸

České pojetí autorského práva je v souladu s kontinentálním právem založeno na tzv. dualistické koncepci subjektivních práv autora tak, že rozděluje autorská práva na práva osobnostní a práva majetková. Osobnostní práva jsou spjata s autorem samotným, jsou nepřevoditelná, nelze se jich vzdát, a ačkoli po autorově smrti jako takové zanikají, projevují se i po autorově smrti tzv. postmortální ochranou. Podle té si nikdo po smrti autora nesmí osobovat autorství k dílu, dílo smí být užito jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu a je-li to obvyklé, musí být uveden autor díla, nejde-li o dílo anonymní.

¹⁷ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., a kol. Občanské právo hmotné 3, 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, str. 165-167

¹⁸ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., a kol. Občanské právo hmotné 3, 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, str. 159

Této ochrany se pak můžou domáhat kterákoliv z osob autorovi blízkých, nebo právnická osoba sdružující autora nebo příslušný kolektivní správce podle AZ.

Osobnostní práva tvůrci vznikají okamžikem vyjádření díla v jakékoli objektivně vnímatelné podobě, nezávisle na státu. Osobnostní právy jsou právo rozhodnout o prvním zveřejnění díla, právo osobovat si autorství (a rozhodnout, zda a jakým způsobem má být autorství uvedeno při zveřejnění díla a rozhodovat o dalším užití tohoto díla, je-li autorství při takovém užití obvyklé), právo na nedotknutelnost díla, včetně práva kontroly zásahů do takového díla (autorský dohled).¹⁹

Majetková práva tvoří druhou stránku autorského práva a zabývají se ekonomickou stránkou autorského práva. Při výkonu majetkových práv vykonává autor též svá práva osobnostní. Spočívají především v právu dílo užít a udělit oprávnění k výkonu tohoto práva jinému subjektu tzv. licenční smlouvou, s tím, že poskytnutím takového oprávnění se takové majetkové právo nepřevádí ani nezaniká, autorovi vzniká pouze povinnost strpět zásah do práva dílo užít jinou osobou v rozsahu vyplývajícím ze smlouvy.²⁰ Podle §26 AZ se ani těchto práv autor nemůže vzdát, jsou nepřevoditelná a nelze je postihnout výkonem rozhodnutí; to neplatí pro pohledávky z takových majetkových práv vzniklé. Ty jsou předmětem dědictví. Jinými majetkovými právy jsou právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého, právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu a právo na odměnu v souvislosti s pronájmem originálu nebo rozmnoženiny díla. Dále se sem řadí, ačkoli jsou uvedena v jiných částech zákona, např. právo na odměnu za půjčování originálu nebo rozmnoženiny vydaného díla, právo na odměnu v souvislosti s pronájmem originálu nebo rozmnoženiny díla zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam a právo na přiměřenou dodatečnou odměnu. Výkonní umělci a výrobci zvukového záznamu mají podle autorského zákona právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním jejich zaznamenaného výkonu pro osobní potřebu.

Majetková práva trvají po dobu života autora a 70 let po jeho smrti, případně 70 let od oprávněného zveřejnění díla, jedná-li se o dílo anonymní či pseudonymní.

¹⁹ Ustanovení § 11 AZ, taxativní výčet

²⁰ Ustanovení § 12 AZ

V zahraničí platí obvykle buď stejná délka, nebo bývá uplatňována kratší, 50-letá lhůta. U díla spoluautorů se doba trvání majetkových práv počítá od smrti posledního žijícího spoluautora. Po uplynutí této doby se dílo stává dílem volným. Volné dílo je možné bezúplatně a bez svolení užít, pokud tím není dotčena postmortální ochrana či práva zveřejnitelů dosud nezveřejněného volného díla dle ustanovení § 28 odst. 2 AZ.

1.2.4 Prameny českého Autorského práva

Základní, ústavněprávní ochranu autorskému právu v ČR zaručuje Listina základních práv a svobod, formou zákona.²¹ V současnosti platným právním předpisem je zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů. O jeho novelizacích se zmiňuji výše.

Autorské právo se řadí mezi normy soukromého práva, které úzce souvisejí s právem občanskoprávním. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a AZ jsou oba zákony stejné právní síly, takže se aplikuje obecný princip subsidiarity, kdy AZ je zákonem speciálním a v případě chybějící úpravy se aplikuje OZ, případně analogie. Občanský zákoník (dále jen OZ), který byl teprve nedávno schválený, se od své předchozí iterace liší především tím, že se v návaznosti na občanskoprávní tradici před rokem 1950 vrací k širšímu pojetí věci. Podle jeho definice: „*Věc v právním smyslu (dále jen „věc“) je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.*“²² Do tohoto pojetí jsou zahrnovány i nehmotné statky, které jsou dále v zákoně definovány jako práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty. Nový OZ tím opouští dělení předmětu občanskoprávních vztahů na věci, práva a jiné majetkové hodnoty, doplněné navíc o zvláštní kategorii bytů a nebytových prostor. Tato úprava má vliv zejména na práva duševního vlastnictví bez osobnostního prvku, jako např. předměty průmyslového vlastnictví (ochranná známka či patenty), kde je nově umožněno aplikovat ustanovení o věcech.

Mezi další právní prameny, týkající se autorského práva můžeme zařadit následujících několik nejvýznamnějších pramenů:

²¹ Článek 34 odst. 1, Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

²² Ustanovení § 489 Zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

- 1) Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále také „TZ“),
- 2) Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích ve znění pozdějších předpisů,
- 3) Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů,
- 4) Zákon č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů (zákon o audiovizi),
- 5) Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- 6) Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další.

1.2.5 Prameny mezinárodního práva

Základním pramenem České Republiky mezinárodní úpravy autorského práva jsou mezinárodní smlouvy. Klíčovým a nejstarším dokumentem v této oblasti je Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl, uzavřena 9. září 1886. Tato úmluva byla v rámci postupného vývoje chápání autorského práva již několikrát novelizována. Nejvýznamnější revizí prošla v roce 1971 v Paříži. Československá republika ji ratifikovala roku 1921 (vyhláška č. 401/1921 Sb.), k revidovaným zněním pak přistoupila dne 11. dubna 1980 (vyhláška č. 133/1980 Sb.). Správou této úmluvy je pověřena Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO).²³ Vedle ní spravuje úmluvu rovněž UNESCO a Mezinárodní úřad práce. Jedná se o základní univerzální mezinárodní dokument, stanovující alespoň minimální ochranu autorského práva dle kontinentálního pojetí. Obsahuje principy teritoriality, národního zacházení (asimilace) a neformální, automatické, ochrany bez formální registrace.²⁴ Vzhledem k tomu, že počítačové programy lze považovat za literární díla, lze říci, že touto úpravou se tak zaručuje ochrana autorské činnosti vztahující se i na počítačové programy.²⁵ Ochranu

²³ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., a kol. Občanské právo hmotné 3. 5 vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2009, str. 167

²⁴ TÝČ, V., Mezinárodní aspekty ochrany průmyslových a autorských práv, 2008 [online]. Citováno: 11. 2. 2015. Dostupné z WWW: <<https://is.muni.cz/el/1422/podzim2008/MVV796K/Dusevni-1-uvod.txt>>.

²⁵ Stanovisko později potvrzené výslovně ve Smlouvě WIPO o právu autorském z roku 1996, čl. 4

práv s autorským právem souvisejícími (kterou v Bernské úmluvě nenalezneme) řeší zejména Římská úmluva na ochranu výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací z roku 1961 (Římská úmluva) a Ženevská úmluva na ochranu výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému kopírování z roku 1971.

V rámci činnosti WIPO bylo uzavřeno mnoho mezinárodních smluv, jejichž účel vůči Bernské úmluvě je vyplňování mezer v úpravě či *lex specialis*. Mezi nejdůležitější takto uzavřené smlouvy patří Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském a Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a zvukových záznamech.

Konflikt kontinentálního pojetí autorského práva s copyrightovým právem angloamerických zemí je řešen ve Všeobecné úmluvě o autorském právu. Byla uzavřena v Ženevě dne 6. září 1952 a revidovaná v Paříži dne 24. července 1971. Její význam je dán zakotvením tzv. copyrightové doložky, která zaručuje ochranu autorům z členských států s neformální ochranou (kontinentální pojetí) i v členských státech, jejichž národní právo je založeno na principu formální ochrany (angloamerické pojetí). Ve vztazích mezi státy vázanými Bernskou úmluvou Všeobecná úmluva nepoužije, pokud jde o ochranu děl, jejichž zemí původu je podle Bernské úmluvy některý stát Bernské unie.

Dále je ČR členem Světové obchodní organizace (WTO – World Trade Organization) a v rámci jejího zřízení rovněž přistoupila od 1. ledna 1996 k Dohodě o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví (TRIPS).²⁶ Tato dohoda poskytuje komplexní úpravu celému odvětví práva duševního vlastnictví. Autorskoprávní oblast je řešena prostřednictvím odkazu na minimální úroveň ochrany dle Bernské úmluvy a Římské úmluvy. Její hlavní význam leží v ochraně nových institutů, jako jsou počítačové programy, databáze, zavedení zásady vyčerpání práva a třístupňového testu (poprvé obsažen v Bernské úmluvě).

²⁶ Nalezena v příloze Dohody o zřízení Světové obchodní organizace, sdělení MZV č. 191/1995 Sb.

S rapidním vývojem digitálních médií bylo zapotřebí přizpůsobit i právní úpravu na mezinárodní úrovni. Za tímto účelem byly přijaté takzvané internetové smlouvy WIPO, uzavřeny v roce 1996. První je Smlouva WIPO o právu autorském (WIPO Copyright Treaty – WCT), která se zaměřuje na užití díla prostřednictvím internetu, technické způsoby ochrany a ochranu počítačových programů. ČR k této úmluvě přistoupila dne 6. března 2002. Druhou internetovou smlouvou je Smlouva WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech (WPPT), která v ČR vstoupila v platnost na základě svého článku 29 dne 20. května 2002. Stejně jako u WCT je jejím účelem navázat a upravit ochranu autorských práv a práv příbuzných v podmínkách užívání elektronického přenosu dat a informací.

Nejnovějším vývojem na poli práva duševního vlastnictví bylo uzavření Pekingské smlouvy o ochraně uměleckých výkonů v audiovizí z roku 2012 a Marrakéšské smlouvy o usnadnění přístupu nevidomých k autorskoprávně chráněným dílům z roku 2013. Obě byly přijaty ve spolupráci s organizací WIPO a zatím ani jedna nevstoupila v platnost.²⁷

1.2.6 Prameny evropského práva

ČR je členským státem Evropské Unie a je tedy nasnadě, že právní úprava českého práva autorského koresponduje s právem autorským EU. Právo EU se dělí na právo primární a sekundární. Primární právo je tvořeno zakládajícími smlouvami EU, které uzavřely členské státy, problematika autorského práva je zde však řešena pouze okrajově.²⁸ Hlavním prostředkem uplatňování autorského práva je právo sekundární, které je buď přímo účinné (nařízení) nebo obvykle vyžaduje transpozici do práva členského státu (směrnice) s tím, že směrnice jsou zdaleka nejčastěji používány. Nejsou tedy přímo závazné, ale státům ukládají povinnost uvést vnitrostátní úpravu do souladu s jejich ustanoveními, a to ve stanovené době. Členský stát má možnost zvolit si, jakou formou či prostředkem tak učiní. Proces sjednocování legislativy EU je ovšem ztížen střetem v Evropě převažujícího kontinentálního systému s copyrightovým systémem

²⁷ Zapotřebí 30 (Pekingská smlouva), resp. 20 (Marrakéšská) ratifikací smluvními státy, k čemuž zatím nedošlo.

²⁸ Základní kámen duševního práva v primárním právu tvoří čl. 18 odst. 2 Listiny základních práv EU, 2007/C 303/101 . *“Duševní vlastnictví je chráněno.”*

angloamerickým, uplatňovaným ve Velké Británii a Irsku. Kontinentální koncepce (tzv. *droit d'auteur*) je založena na osobnostním, neformálním²⁹ principu, kdy autorem může být pouze fyzická osoba. Copyrightový princip je založen na majetkovém pojetí autorského práva – platí zde registrační princip, autorem může být i objednatel a neexistují zde práva související s autorským právem. Při tvorbě směrnice je tedy vždy třeba zohledňovat oba právní systémy. Směrnice týkající se autorského práva a internetu, popř. výpočetní techniky se v důsledku vývoje technologií začaly pochopitelně objevovat teprve od začátku devadesátých let s nástupem informačního věku.

V časové posloupnosti zde uvádím nejvýznamnější směrnice týkající se internetu a autorského práva:

- 1) Směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů (později vyšlo kodifikované znění rušící původní směrnici pod směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009). Zakládá povinnost členským státům chránit software jako literární díla dle Bernské úmluvy s tím, že se nevyžaduje prvek jedinečnosti. Také vztahuje autorskoprávní ochranu u počítačového programu na „přípravné koncepční materiály“.³⁰
- 2) Směrnice Rady 92/100/EHS ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem (kodifikované znění: Směrnice EP a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006, o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem). Zakotvuje výlučné právo autora, výkonného umělce či výrobce zvukového záznamu udělit svolení k pronájmu a půjčování anebo zakázat pronájem a půjčování výsledků jejich tvorby, včetně z toho plynoucího práva na spravedlivou odměnu.
- 3) Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu. Obsahuje autorovo výlučné právo na to, aby souhlasil se sdělením autorského díla veřejnosti pomocí družicového vysílání ve státě, ze kterého se vysílá.

²⁹ Vznik autorských práv od momentu vytvoření autorského díla, netřeba registrace.

³⁰ MAISNER, M. a kol., Základy softwarového práva, Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2011 str. 17

4) Směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. října 1993 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících (kodifikované znění: Směrnice EP a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006, o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících, dále novelizována směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/77/EU ze dne 27. září 2011). Harmonizuje ochrannou dobu u členských států na maximálně 70 let.

5) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/6/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází. Obsahuje ochranu databází (její určité uspořádání) jako duševního výtvoru autora pod autorským právem.³¹

Následují směrnice, které byly přijaty po vydání nového českého AZ z roku 2000, který harmonizoval výše uvedené směrnice:

6) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001, o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti. Tato takzvaná „Informační směrnice“ se snaží přizpůsobit legislativu v oblasti autorského práva a práv s ním souvisejících technologickému rozvoji skrze komplexní úpravu problematiky autorských práv a informační společnosti,

7) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001, o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla,

8) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004, o vymáhání práv duševního vlastnictví. Dodržování práv duševního vlastnictví do té doby nebylo předmětem žádné harmonizace na evropské úrovni. Tato směrnice zavádí stejné podmínky pro uplatňování práv duševního vlastnictví ve všech členských státech a sjednocuje tak prováděcí opatření v celé Evropské unii. Jejím cílem je také harmonizace legislativ členských států k zajištění stejné úrovně ochrany duševního vlastnictví v celém vnitřním trhu.³²

³¹ Směrnice EU o autorském právu a právech souvisejících s právem autorským [online]. Citováno: 15. 2. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/cz/autorske-pravo/evropska-unie-a-autorske-pravo/smernice-eu-o-autorskem-pravu-a-pravech-souvisejicich-s-pravem-autorskym-221466/>>.

³² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES [online]. Citováno: 1. 3. 2015. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/fight_against_fraud/fight_against_counterfeiting/126057a_cs.htm>.

Všechny výše zmíněné směrnice EU byly Českou republikou transponovány v roce 2006 tzv. euronovelou autorského zákona, zákonem č. 216/2006 Sb. Následuje dvojice směrnic, které byly přijaty po tomto datu.

9) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012 o některých povolených způsobech užití osířelých děl. Transponována 7. listopadu 2014 novelou AZ, řeší problém velkého množství děl, jejichž autor nemohl být vyhledán či určen. Z toho důvodu nemohlo být získáno ani svolení k dalšímu užití a existovalo riziko pozdějšího uplatnění nároků objevivšího se autora.

10) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu.³³

Pro autorské právo je významné i několik dalších směrnic, které se dotýkají problematiky regulace informační společnosti:

11) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/94/ES, ze dne 20. listopadu 1998, o právní ochraně služeb založených na podmíněném přístupu nebo na něm spočívajících,

12) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/93/ES ze dne 13. prosince. 1999, o zásadách Společenství pro elektronické podpisy,

13) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000, o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu ("směrnice o elektronickém obchodu").

2. Autorské dílo, užití autorského díla

Autorské dílo a jeho užití je jedním z hlavních témat této práce. V autorském zákonu nalezneme obecná ustanovení o tom, co autorské dílo je co se rozumí pod jeho užitím. Tato definice z čistě autorskoprávního pohledu je zapotřebí k aplikaci tohoto

³³ IFPY, Evropské prameny AP [online]. Citováno: 1. 3. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.ifpi.cz/prameny-prava/evropska-unie/>>.

pojmu na specifické prostředí internetové sítě. Následuje rozbor způsobů užití z obecného hlediska, tvořící základ pro užití v prostředí internetu, kterému se věnuji v následující kapitole.

2.1 Autorské dílo

V AZ nalezneme ustanovení § 2 odst. 1, které v první větě kogentní formou stanovuje tři hlavní pojmové znaky (tzv. generální klauzule) pro splnění definice autorského díla. Musí jít o:³⁴

- 1) dílo umělecké či vědecké, vyjádřeno resp. tvůrčím způsobem ztvárněno tak, aby bylo objektivně vnímatelné jako dílo literární či jiné dílo umělecké nebo vědecké,
- 2) jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora, ať umělecké či vědecké s tím, že základem je tvůrčí činnost jakožto činnost duševní,
- 3) vyjádření v jakékoli objektivně vnímatelné podobě (včetně podoby elektronické), nezávisle na rozsahu, účelu či významu díla. Irelevantní je i to, zda je vyjádřeno v této formě trvale nebo dočasně.

V některých zdrojích můžeme nalézt i dodatečný čtvrtý pojmový znak.³⁵ Do této definice se zahrnují i výsledky tvůrčího zpracování jiného díla (včetně překladu do jiného jazyka). Generální klauzule stanovuje základní požadavky pro získání ochrany práva autorského. Děi nesplňujících tyto podmínky se tento zákon netýká. V druhé větě prvního odstavce dále jsou dále vyjmenovány demonstrativní příklady tvorby, řadící se mezi autorská díla. Generální klauzule ale nefunguje univerzálně. První výjimkou vůči podmínkám výše vyjmenovaným tvoří počítačové programy. Ustanovení § 2 odst. 2 AZ, stanovuje, že jsou za díla považovány, i když nesplňují všechny pojmové znaky

³⁴ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., a kol. Občanské právo hmotné 3, 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, str. 175 - 177

³⁵ TELEČ, I., TŮMA, P., Autorský zákon: Komentář, 1. Vydání, Praha: C. H. Beck 2007, str. 16-22 uvádí 4 pojmové znaky, ČERMÁKOVÁ – VLČKOVÁ, A., SMEJKAL, V., Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích, Praha: Linde Praha, 2009, str. 68 - dodávají k původním třem bod d) *dílo není vyloučeno z ochrany podle dalších ustanovení autorského zákona (např. § 2 odst. 6, § 3)*

nalezené v odstavci 1 a jsou chráněny obdobně jako autorská díla literární.³⁶ Tato úprava existuje pro případ, kdy dva autoři - programátoři dospějí nezávisle na sobě ke shodným dílům. Druhou výjimkou jsou databáze, podle zákona považovány souborná díla, v případě, kdy jsou způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním výtvořem a pokud jsou její součástí systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem. Výčet výjimek uzavírá fotografie a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, požívající ochrany díla fotografického. Ani u jedné z těchto výjimek se neuplatní požadavek jedinečnosti, ve své přísnější podobě, což znamená, že ke vzniku autorskoprávní ochrany u všech těchto výjimek stačí původnost ve smyslu autorova duševního výtvoru.³⁷

Autorské právo chrání dílo nejen jako celek, ale chrání ho po celou dobu jeho vývoje, včetně jeho částí. Ochrany požívají i díla vzniklá tvůrčím zpracováním jiného díla. Výjimky z komplexní ochrany autorské tvůrčí činnosti nalezneme v § 2 odst. 6 AZ, kde demonstrativní formou jsou vyjmenovány předměty spadající mimo věcný dosah autorského zákona. Jde zejména o námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě.

Dále AZ upravuje v § 3 výjimky z autorskoprávní ochrany ve veřejném zájmu. Jedná se o výsledky tvůrčí činnosti, které sice splňují znaky autorských děl, ale z důvodu veřejného zájmu jsou z této ochrany vyjmuty. Ochranu dle něj nepožívají úřední díla (právní předpis, rozhodnutí, veřejná listina apod.) a výtvořy tradiční lidové kultury (není-li pravé jméno autora obecně známo a nejde-li o dílo anonymní nebo o dílo pseudonymní).

2.1.1 Druhy autorských děl

Autorský zákon popisuje dva základní druhy děl – díla umělecká (včetně děl literárních) a díla vědecká. Tyto dvě kategorie jsou skrze demonstrativní výčet v § 2 odst. 1 AZ dále rozděleny především podle způsobu vyjádření díla navenek. Rád bych

³⁶ Podle §65 AZ v souladu se Směrnicí Rady 91/250/EHS a její pozdější kodifikované verzi.

³⁷ TELEČ, I., TŮMA, P., Autorský zákon: Komentář, 1. Vydání, Praha: C. H. Beck 2007, str. 34

tento výčet zmínil zejména v souvislosti s jejich významem v oblasti internetu a informačních technologií (IT):

1) Díla literární³⁸ – jejichž nejvýznamnějším pododvětvím jsou díla slovesná – jejich pojmovým znakem je vyjádření jakýmkoli slovem, ať mluveným či psaným. Na internetu je najdeme většinou v podobě uložených textových dokumentů (doc, txt, XLS), textového obsahu webových stránek (včetně sociálních sítí) a aplikací *flash* (např. SWF). Také se s nimi můžeme setkat v podobě e-knih (PDF, mobi, epub), či jako namluvené slovesné audio soubory (FLAC, WAV, MP3).

2) Díla hudební - jsou díla vyjádřená výrazovými prostředky hudby. Jejich podstatou je vyjádření tvůrčí myšlenky zvukovým projevem za použití melodie, rytmu, harmonie, dynamiky a barvy zvuku. Na internetu jsou hojně zastoupena hudebními soubory, které jsou k dispozici k přehrání (skrze streamingové servery) či stažení, formou podcastů či jako hudební pozadí samotných webových stránek. Vyskytují se tak v široké škále formátů, z nichž za zmínku stojí například MP3, FLAC či WMA.

3) Díla divadelní – do této třídy patří díla dramatická, hudebně dramatická, choreografická a pantomimická. V zákoně není tato kategorie výslovně uváděna, nicméně její podtřídy uvedeny jsou. Jedná se o díla slovesná, která jsou výkonnými umělci předváděna v jevištním provedení. Na internetu se vyskytují ve formě audiovizuálního záznamu (viz bod 5).

4) Díla fotografická a díla vyjádřená postupem podobným fotografii – jedná se o díla, která staticky zachycují reálné skutečnosti pomocí technických optických prostředků. S těmito díly se můžeme setkat takřka kdekoli na internetu, od sociálních sítí, obsahů webových stránek po osobní fotogalerie. Užívanými formáty jsou např. JPEG, PNG, GIF či TIFF.

³⁸ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon: Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, str. 28

5) Díla audiovizuální – pojmové znaky audiovizuálního díla jsou vymezené v § 62 odst. 1 AZ.³⁹ Jde o zvláštní druh uměleckého díla, které vzniká na základě děl a jiných prvků audiovizuálně užitých a jež je vyjádřené prostředky většinou filmového umění za spolupůsobení filmové či jiné techniky. De facto se tedy jedná o řadu spolu souvisejících obrazů, které vyvolávají dojem pohybu, obvykle doprovázených zvukem. Na internetu jsou tato díla zastoupena skrze služby umožňující jejich nahrávání, přehrávání či webcasting (streaming). Rovněž jsou k dispozici ke stažení (obvykle nelegálně) na tzv. peer-to-peer sítích. Přehrávání audiovizuálních děl skrze videa sdílející stránky se stalo populárním fenoménem posledních let. Mezi nejvýraznější takové weby patří YouTube, Twitch, v Čechách pak Stream a Videacesky. Užívanými formáty pro tento typ médií jsou např. MP4, MKV či AVI.

6) Díla výtvarná – se dělí do dvou hlavních kategorií. Na jedné straně stojí díla dvojrozměrná, kde k vyjádření výtvarného projevu dochází v ploše a na druhé straně jsou díla trojrozměrná, tedy vyjádřená v prostoru, kde jako další výtvarný prvek přistupuje vyjádření díla v hloubkové, resp. prostorové dimenzi.⁴⁰ Jde tedy o díla malířská či sochařská. Na internetu se jedná o díla vytvořená prostřednictvím počítačové techniky a počítačových programů, v některých případech výlučně pro zpřístupňování veřejnosti prostřednictvím počítačové sítě internetu (např. webdesign).⁴¹

7) Díla architektonická včetně děl urbanistických – jsou podkategorií děl výtvarných. Dle komentáře autorského zákona z roku 2007 se jedná o díla prostorově vyjádřená např. konstrukcemi apod., stejně jako i tato díla vyjádřená architektonickými projekty, plány a náčrtů.⁴² Na internetu je můžeme nalézt v podobě kopií plánů architektonického díla, obdobně jako díla uvedená v bodě 4.

³⁹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. Občanské právo hmotné 3, 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, str. 179

⁴⁰ KRÍŽ, J. Ochrana autorských práv v informační společnosti, Praha: Linde Praha, 1999, str. 38

⁴¹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. Občanské právo hmotné 3, 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, str. 180

⁴² TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon: Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, str. 29

8) Díla užitého umění – jsou charakteristická skutečností, že jejich hmotné substráty mohou zastávat vedle estetické formy i konkrétní užitnou funkci předmětu denní potřeby. Na internetu opět můžeme nalézt pouze vyobrazení těchto děl.

9) Díla kartografická – jsou „výsledek kartografického znázornění zemského povrchu, kosmu, kosmických těles nebo jejich částí, objektů, jevů a jejich prostorových vztahů v grafické nebo digitální formě spolu s textovými a jinými doplňky“.⁴³ Na internetu existují například ve formě interaktivních map, fungující jako součást webových vyhledávačů či jako obrazová díla obdobně jako díla uvedená v bodě 4.

Mimo výčet uvedený v § 2 odst. 1 AZ je nutno pro účely této práce vyjmenovat díla zahrnutá v odstavci 2 téhož paragrafu:

10) Počítačové programy – v české ani příbuzné německé či rakouské právní úpravě zatím neexistuje definice pojmu počítačový program. Lze ji však nalézt v jiných zahraničních úpravách, například slovenské⁴⁴ či americké nebo v dokumentech WIPO.⁴⁵ Dle autorského zákona USA je počítačový program souborem příkazů nebo instrukcí určených k přímému nebo nepřímému použití počítačem za účelem dosažení určitého výsledku (*"A 'computer program' is set of statements or instructions to be used directly or indirectly in a computer in order to bring about a certain result."*).⁴⁶ V českém právu požívají počítačové programy obdobnou ochranu jako díla literární. ČR tuto úpravu přijala v rámci plnění komunitárního závazku ze směrnice Rady 91/250/EHS ve spojení s mezinárodněprávním závazkem vyplývajícím ze článku 10 odst. 1 dohody TRIPS.⁴⁷ Počítačové programy jsou ve formě internetových aplikací či uložených souborů na internetu takřka všudypřítomné.

⁴³ Ustanovení § 2 písm. f), zákon č. 200/1994 Sb., o zeměměřictví a o změně a doplnění některých zákonů souvisejících s jeho zavedením

⁴⁴ Ustanovení § 5 odst. 8, zákon č. 618/2003 Z.z. o autorském práve a právech súvisiacich s autorským právom (autorský zákon)

⁴⁵ WIPO Intellectual Property Handbook: Policy, Law and Use [online]. Citováno: 9. 3. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.wipo.int/export/sites/www/about-ip/en/iprm/pdf/ch7.pdf>>.

⁴⁶ United States Code, Title 17, Chapter 1, Section 101 [online]. Citováno: 9. 3. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.law.cornell.edu/uscode/text/17/101>>.

⁴⁷ Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights [online]. Citováno: 9. 3. 2015. Dostupné z WWW: <https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/t_agm3_e.htm#1>.

11) Databáze – jsou „soubor nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na formu jejich vyjádření“.⁴⁸ Tato definice byla implementována v souladu se zněním směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází. Jsou považovány buď za díla souborná, která podléhají autorskoprávní ochraně nebo jsou předmětem ochrany dle vlastního práva sui generis. Databáze jsou jedním z klíčových prvků internetu, protože umožňují přístup k datům a s nimi spjatými informacemi odkudkoliv, kdykoliv a takřka kýmkoliv. Můžeme je nalézt jako součásti jednotlivých webových stránek a aplikací nebo v podobě dokumentů a uložených datových souborů (např. XLS, ACCDB, MDB).

Vyjma děl zde a v zákoně demonstrativně vyjmenovaných je autorských dílem i jakékoliv jiné dílo nebo duševní výtvor, které splňuje pojmové znaky generální klauzule a není v zákonem vyloučeno. Díky této velice široké definici lze tedy vycházet z předpokladu, že prostředí internetu nejen že nabízí, ale je i z velké části tvořeno takovým druhem obsahu, který se dá považovat za autorské dílo. Ať už se tedy jedná o webové stránky, hudbu, videa, počítačovou grafiku nebo další formy kreativní činnosti, veškerý takový obsah je chráněn autorským právem.

2.1.2 Autorství k dílu

Autorem může být podle platné legislativy pouze fyzická osoba, která vlastní tvůrčí činností vytvořila dílo splňující pojmové znaky generální klauzule. Osoba právnická postrádá vlastní duševní schopnost tvořit, proto je z autorství vyloučena.⁴⁹ K vytvoření díla se vyžaduje pouze právní osobnost, ovšem k nakládání s dílem je již nutná svéprávnost (před novelou OZ označována jako způsobilost k právním úkonům). Autorem se ale může stát i osoba s omezenou svéprávností, protože vytvoření díla není úkonem právním, nýbrž faktickým. V případě, kdy autor svéprávnost postrádá, nastupuje institut zástupce. Zastoupení je buď na základě zákona (platí obvykle

⁴⁸ Ustanovení §88 odst. 1 AZ

⁴⁹ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon: Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, str. 92

v případě nezletilého autora, zastoupeného zákonným zástupcem) či častěji na základě smlouvy (plné moci).⁵⁰

Dílo nemusí být vytvořeno pouze jednotlivcem. Může vzniknout též skrze společnou tvůrčí činnost dvou či více autorů. Pokud dílo tímto způsobem vznikne, jedná se o dílo spoluautorské, jehož úpravu můžeme nalézt v §8 AZ. Spoluautorům zde práva a povinnosti vznikají na základě principu solidárnosti, tedy společně a nerozdílně. O nakládání takovým dílem pak rozhodují spoluautoři jednomyslně. Spoluautorem nemůže být osoba, která ke vzniku díla přispěla pouze poskytnutím pomoci nebo rady technické, administrativní nebo odborné povahy nebo poskytnutí dokumentačního nebo technického materiálu nebo dala-li ke vzniku díla pouze podnět.

Od děl spoluautorů je třeba s ohledem na jiný právní režim odlišovat díla souborná a díla, která jsou spojena pro společné užití; pro díla spojená zákon zvláštní úpravu neobsahuje, neboť spojením nevzniká samostatné nové dílo. Ke spojení děl může dojít pouze se souhlasem autorů děl takto spojených a právo autora každého z takových děl nakládat se svým dílem mimo konkrétní spojení je nedotčeno.⁵¹

V otázce autorství na internetu je relevantní i problematika tzv. computer generated works. Jsou to díla, která byla částečně či zcela vytvořena pomocí počítačového programu. Autorem těchto děl je ve smyslu autorského zákona tvůrce, který použil počítačové techniky k vytvoření díla, nikoli autor počítačového programu, který společně s počítačem technicky k tvorbě posloužil.⁵² Je třeba je odlišit od děl, která vznikla jako výsledek vlastní činnosti počítače či jiných přístrojů schopných samoorganizace či učení (například v oblasti umělé inteligence). Plod takové činnosti nelze považovat za autorské dílo, protože autorem může být pouze fyzická osoba. V takovém případě je nutno posoudit tvůrčí účast autora toho počítačového programu, který vznik díla umožnil. Za autorské dílo nelze stejně tak považovat překlad textu skrze k tomu specializované programy či webové aplikace. Tento technický překlad je ovšem z hlediska autorského práva problematický, neboť jeho literární kvalita bude

⁵⁰ ŠEBELOVÁ, M., Autorské právo – zákon, komentáře, vzory a judikatura, Brno: Computer Press. 2006, str. 41-42

⁵¹ HOLCOVÁ, I., KŘEŠŤANOVÁ, V., VOBORNÍK, M., Ochrana autorských práv [online]. Citováno: 14. 3. 2015. Dostupné z WWW: <http://www.msmt.cz/file/10230_1_1/>.

⁵² TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon: Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, str. 17

pravděpodobně velice nízká, což může představovat užití díla způsobem snižujícím jeho hodnotu a musíme zde brát ohled na i předpokládaný nedostatek souhlasu autora původního textu.⁵³

2.2 Užití autorského díla

Právo užití díla je hlavním majetkovým právem autora. Obsahuje v sobě i možnost autorovy dispozice s tímto právem skrze poskytnutí oprávnění k výkonu práva dílo užit jiným subjektům v podobě licenční smlouvy. Kromě tohoto práva se mezi majetková práva zařazují i tzv. jiná majetková práva, kterým se věnuji výše v textu.

Pojem užití díla zůstává v zákoně nedefinován. Je tomu z toho důvodu, že v důsledku neustálého a rapidního technologického pokroku jsou vyvíjeny stále nové způsoby užití děl, s čímž právo jen obtížně drží krok. Proto AZ v § 12 odst. 4 obsahuje podle komentáře k AZ pouze demonstrativní výčet jednotlivých užití děl. Otázka, zda toto ustanovení je taxativní či demonstrativní, byla po několik let velice sporná. Komentář k AZ z roku 2005 došel k závěru, že se jedná o výčet demonstrativní, argumentuje především autorskoprávní tradicí či pojmovou odlišností jednotlivých způsobů užití v mezinárodních předpisech.⁵⁴ Tomuto názoru oponoval J. Čermák, který zastával názor, že se jedná o výčet taxativní. Odkazoval se na jazykový výklad, kdy zákon obvykle před vymezením demonstrativního výčtu zákon vždy pečlivě užívá slůvka „zejména“. Další problém viděl v chybějící definici užití díla. Zmiňuje se o tom, že znakem demonstrativního výčtu je obecné vysvětlení pojmu a jeho následné ilustrování jednotlivými příklady.⁵⁵ Tento spor byl vyřešen novelou č. 216/2006 Sb. která přidala do odst. 5 větu „*Dílo lze užit i jiným způsobem než způsoby uvedenými v odstavci 4*“. Tato úprava je ovšem považována za hlediska legislativně technického za zcela nevhodnou, jak se můžeme dočíst v komentáři k AZ z roku 2007. Místo nového odstavce měl s touto novelou zákonodárce přidat do odst. 4 slovo „zejména“.⁵⁶

⁵³ KŘÍŽ, J. Ochrana autorských práv v informační společnosti, Praha: Linde Praha, 1999, str. 86

⁵⁴ KŘÍŽ, J., HOLCOVÁ, I., KORDÁČ, J., KŘEŠŤANOVÁ, V.: Autorský zákon a předpisy související – komentář, 2. vydání, Linde Praha, 2005, str. 85

⁵⁵ ČERMÁK, J. Internet a autorské právo, 2. akt. a rozš. vydání, Praha: Linde Praha, 2003, str. 30-31

⁵⁶ TELEČ, I., TUMA, P. Autorský zákon: Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, str. 176

Způsoby užití díla můžeme nalézt v ustanovení § 12 odst. 4 AZ (s odkazem na jejich příslušné ustanovení v AZ):

- 1) právo na rozmnožování díla (§ 13),
- 2) právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 14),
- 3) právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 15),
- 4) právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 16),
- 5) právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 17),
- 6) právo na sdělování díla veřejnosti (§ 18), zejména:
 - a) právo na provozování díla živě nebo ze záznamu a právo na přenos provozování díla (§ 19 a § 20),
 - b) právo na vysílání díla rozhlasem či televizí (§ 21),
 - c) právo na přenos rozhlasového či televizního vysílání díla (§ 22),
 - d) právo na provozování rozhlasového či televizního vysílání díla (§ 23).

K užití díla na internetu může dojít pouze skrze dva způsoby užití. Jedná se o rozmnožování a sdělování díla veřejnosti, protože ostatní způsoby jsou závislé na hmotném substrátu díla. V souladu s dispoziční zásadou je možné podle § 12 odst. 5 AZ užit dílo i způsoby v zákoně nepojmenovanými. Jejich význam je ovšem zanedbatelný. Soustředit se tedy budu na rozmnožování a sdělování díla.

Definici rozmnožování díla můžeme nalézt v § 13 odst. 1 AZ, kdy „*rozmnožováním díla se rozumí zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla nebo jeho části, a to jakýmkoli prostředky a v jakékoli formě.*”. V druhém odstavci pak nalezneme demonstrativní výčet druhů rozmnoženin, jako jsou např. rozmnoženiny tiskové, fotografické, zvukové, obrazové nebo obrazově zvukové, stavby architektonického díla. Do tohoto výčtu dále patří trojrozměrné rozmnoženiny či rozmnoženiny elektronické, což zahrnuje jejich vyjádření analogové i digitální. Z toho můžeme vyčíst, že zákonodárce počítá i s elektronickou formou rozmnožování bez použití hmotného substrátu, jako jsou datové nosiče. Pokud je dílo autorsky chráněné zpřístupněno na webových stránkách, dojde z právního hlediska k jeho zpřístupnění, které v sobě s rozmnožováním díla zahrnuje i sdělování díla.

Podrobněji se tématice zpřístupňování děl na internetu věnuji samostatné kapitole níže. O nepřímou rozmnoženinu se jedná v případě, kdy například konvertuji video či hudbu z jednoho formátu do jiného. Z technického hlediska o stejná díla sice nepůjde, bude zde rozdílný datový obsah a objem těchto souborů, ovšem podle práva se o stejná díla jedná. Pro právo je totiž podstatná vnímatelná podoba obsahu tohoto souboru a jakékoli minimální odlišnosti takto vzniklé jsou v tomto ohledu zanedbatelné.⁵⁷

Jednu ze zajímavých otázek v autorském právu na internetu nastolila problematika tzv. „technických rozmnoženin“. Technické rozmnoženiny vždy vznikají u osob jiných než těch, které dílo zpřístupnily, nebo jim bylo zpřístupňováno. Tyto rozmnoženiny, se objevují se nejčastěji v podobě dočasných souborů,⁵⁸ vznikajícího bez vůle a obvykle i vědomí uživatele internetu. Těmto typům datových souborů je udělena výjimka,⁵⁹ díky čemuž jsou z práva na rozmnožování vyjmuty. Technickými rozmnoženinami se v řešení předběžné otázky nedávno zabýval i Soudní dvůr Evropské Unie (SD EU) ve věci C-360/13, Public Relations Consultants Association Ltd (neboli "PRCA") proti Newspaper Licensing Agency Ltd a dalšími. SD EU rozhodl, že kopie na obrazovce počítače uživatele a ve vyrovnávací paměti pevného disku tohoto počítače mohou být vytvářeny bez svolení nositelů autorských práv. Musí ovšem být vytvořené koncovým uživatelem při prohlížení internetové stránky a splňovat podmínky, podle nichž musí být tyto kopie dočasné (musí být krátkodobé či akcesorické a musí tvořit nedílnou a podstatnou součást technologického procesu). Současně není třeba majitelům těchto autorských práv hradit odpovídající odměnu. Soud ve svém rozhodnutí zohlednil zejména fakt, že kopie ve vyrovnávací paměti značně usnadňují prohlížení internetu, neboť bez těchto kopií by internet nebyl schopen pojmout stávající objem online datových přenosů. Bez vytvoření takových kopií by byl proces používaný k prohlížení internetových stránek jednoznačně méně účinný a nemohl by správně fungovat.⁶⁰

⁵⁷ ČERMÁK, J. Internet a autorské právo, 2. akt. a rozš. vydání, Praha: Linde Praha, 2003, str. 33

⁵⁸ Např. cache - Označení pro vyrovnávací paměť používanou ve výpočetní technice. Účelem cache je urychlit přístup k často používaným datům na „pomalých“ médiích jejich překopírováním na média rychlá.; cookies – se v protokolu HTTP označuje malé množství dat, která WWW server pošle prohlížeči, který je uloží na počítači uživatele. Při každé další návštěvě téhož serveru pak prohlížeč tato data posílá zpět serveru. Wikipedia, Citováno: 16. 3. 2015. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Cache>>, <www.cs.wikipedia.org/wiki/HTTP_cookie>.

⁵⁹ Směrnice 2001/29/ES, článek 5 odst. 1 a odst. 5, zohledněno v AZ článek 38a

⁶⁰ Extrakt rozsudku Soudního dvora EU C-360/13 [online]. Citováno: 16. 3. 2015 Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument150669.html>>.

Sdělování díla veřejnosti upravuje § 18 až 23 AZ. Je zakotveno obecnou definicí v §18, podle které se „*sdělováním díla veřejnosti rozumí zpřístupňování díla v nehmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově.*“. Důležitý je v tomto ohledu i druhý odstavec tohoto ustanovení, který za sdělování díla podle odstavce 1 považuje i „*zpřístupňování díla veřejnosti způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou sítí*“, což je konstrukce nabízející příjemcům volbu místa a času recepce díla. Podmínka veřejnosti je v současnosti interpretována široce. Za veřejnost můžeme považovat okruh dvou a více osob. Sdělování tak již ve své podstatě v sobě zahrnuje i rozmnožování díla, protože jen stěží si lze představit postup zpřístupnění díla, bez kterého by nedošlo k vytvoření rozmnoženiny.⁶¹ Povahu sdělování veřejnosti má i sdělování díla na vyžádání (tzv. on-demand services), které je podmíněno užitím různých dekodérů, hesel či členských čísel, pokud umožňuje příjem díla i členům veřejnosti. Jedná se tedy o veřejnou nabídku těchto služeb a týká se i stránek s omezeným přístupem, jako jsou podnikové či placené weby.⁶²

Pro institut sdělování díla veřejnosti je významné ustanovení § 18 odst. 4 AZ znějící takto: „*Sdělováním díla veřejnosti podle odstavce 1 a 2 nedochází k vyčerpání práva autora na sdělování díla veřejnosti.*“ V tom se liší od rozšiřování díla, které se vyčerpá prvním prodejem nebo jiným prvním převodem vlastnického práva k originálu nebo k rozmnoženině díla v hmotné podobě, uskutečněného na území EU či země Evropského hospodářského prostoru. Klíčovým pojmem je zde dílo v „*hmotné podobě*“, protože na internetu hmotná podoba neexistuje a dostáváme tak ihned mimo jeho oblast. Můžeme tedy dojít k závěru, že právo na vyčerpání se nedotýká nehmotných děl, takže princip vyčerpání práv nelze na internetu aplikovat.⁶³ Tato problematika byla před několika lety řešena u SD EU v rozhodnutí ze dne 3. července 2012 ve věci UsedSoft GmbH v. Oracle International Corp. (C-128/11). Týkalo se prodeje „již použitých“ licencí k programům a soud, vycházejíc ze směrnice EP 2009/24/ES o právní ochraně počítačových programů, došel k závěru, že u čistě digitálních aplikací se právo na rozšiřování

⁶¹ ČERMÁK, J. Internet a autorské právo, 2. akt. a rozš. vydání, Praha: Linde Praha, 2003, 35

⁶² TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon: Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, str. 222

⁶³ ČERMÁK, J. Internet a autorské právo, 2. akt. a rozš. vydání, Praha: Linde Praha, 2003, str. 32

rozmnoženiny počítačového programu vyčerpá s jejím prodejem. K dotyčné rozmnoženině musí být nositelem autorského práva poskytnuto právo ji užít bez časového omezení. Není ani zapotřebí, aby k převodu práv došlo za úplaty, ovšem původní nabyvatel musí svoji vlastní rozmnoženinu v momentě prodeje učinit nepoužitelnou. Software navíc není nutno převádět pouze v digitální podobě, mohou být nahrány i na CD nebo DVD.⁶⁴

Z tohoto rozhodnutí může pro mnohé vyvstat otázka, zda se tento rozsudek dá aplikovat i na jiný typ děl v digitální podobě jako je například hudba nebo e-knihy. Tato otázka zůstává prozatím nedořešena, ačkoli před německými soudy právě probíhá případ řešící prodej e-knih z „druhé ruky“. Zatím nepravomocný rozsudek první instance se proti takovému prodeji postavil. Argumentuje tím, že SD EU se zabýval výjimkou obsaženou ve směrnici 2009/24/ES, týkající se pouze programů, což neplatí pro hudbu ve formátu mp3 či e-knihy.⁶⁵ Závěr prvoinstančního soudu může být indikátorem, jak mohou postupovat soudy vyšších instancí. Na definitivní rozřešení této otázky si ale budeme muset počkat.

2.2.2 Smluvní užití autorského díla

Právo užití díla náleží hlavně autorovi. Autor ovšem může třetí osobě udělit oprávnění k výkonu práva dílo užít. Autorskému právu je známý pouze jediný smluvní typ, který umožňuje toto svolení udělit, a to licenční smlouvu. Z povahy smlouvy vychází, že, se vždy jedná pouze o dvoustranný právní akt. Za podstatné obsahové náležitosti licenční smlouvy (*essentialia negotii*) považujeme určení díla, projev vůle poskytnout oprávnění k užití díla a ujednání o odměně. Dílo musí být ve smlouvě náležitě určeno a to minimálně tak, aby splňovalo náležitosti stanovené OZ. Konkrétně jde o určení názvu díla, autora (či spoluautorů), druhu díla, bližší určení obsahu a rozsahu díla a jeho vlastností.

Obvykle je smlouva uzavřena tak, že návrh smlouvy (oferta) je následně přijat (akceptace). Na internetu je ovšem tato situace složitější. Typické uzavírání mezi konkrétně určenými subjekty, které spolu komunikují a vyjednávají vzájemně

⁶⁴ Rozsudek Soudního dvora EU C-128/11 [online]. Citováno: 18. 3. 2015 Dostupné z WWW: <<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=124564&doclang=CS>>.

⁶⁵ OTEVŘEL, P. Je možné prodávat „použité“ e-knihy? Právo IT [online]. 2013, Citováno: 18. 3. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.inflow.cz/propagace-knihovenkomunikace-s-uzivatelem-na-facebooku-cast-iii>>.

podmínky smlouvy je zde nepraktické a zdlouhavé. Licenční smlouvy lze proto adresovat i vůči neuzavřenému a neurčitému okruhu osob. Tato možnost byla přidána do AZ novelou z roku 2006 a následně byla přejata do OZ v §2373 odst. 1. K uzavření smlouvy dojde akceptací s podmínkami smlouvy, obvykle při instalaci softwaru, popřípadě konkludentně při jeho spuštění,⁶⁶ nebo při vstupu na konkrétní internetové stránky.⁶⁷ Tato úprava se nevztahuje pouze na šíření aplikací, ale platí i u děl hudebních, literárních apod.⁶⁸ V českém právu je tato možnost zakotvena v §2373 odst. 2 OZ.

Autorskoprávní licenční smlouvu nalezneme nově v §2358 - §2389 OZ z roku 2012. Původní ustanovení AZ §46 až §56 byla zrušena, ovšem její původní obsah týkající se autorského práva zůstal z velké části nezměněn. Je to speciální občanskoprávní smlouva, kterou poskytovatel licence (obvykle autor) poskytuje nabyvateli oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví (tzv. licenci) v ujednaném omezeném nebo neomezeném rozsahu a nabyvatel se zavazuje, není-li ujednáno jinak, poskytnout poskytovateli odměnu. Jak lze vyčíst z této definice, je možno si ujednat bezúplatnou licenční smlouvu, musí to však v ní být výslovně uvedeno. Sjednání odměny nebo bezplatnosti je kogentním požadavkem a bez takového ujednání je smlouva neplatná. Výše takové částky není nijak upravena, může být fixní či jako podíl z výnosu, v některých případech postačí konkludentní ujednání mezi stranami mající za výsledek poskytnutí licenční odměny ve výši obvyklé.⁶⁹ Rozlišujeme licenci výhradní, dle které poskytovatel nemá právo poskytnout tutéž licenci třetí osobě po dobu, co výhradní licence trvá a není-li ujednáno jinak, zdrží se i výkonu licenčního práva (užít dílo) a nevýhradní, která mu umožňuje výkon svého práva či jeho poskytování další osobě. Pokud se ve smlouvě není výslovně ujednána výhradní licence, má se za to, že jde o licenci nevýhradní. Výhradní licenční smlouva musí vždy být uzavřena písemnou formou, což ovšem neplatí pro nevýhradní licenční smlouvy. Celkově vzato patří mezi pravidelné obsahové náležitosti autorskoprávních licenčních smluv sjednání způsobu

⁶⁶ Tzv. „clickwrap“, přijaty obvykle kliknutím na tlačítko Souhlasím, přijímám nebo akceptuji. ŠČERBA, T., Click-wrap zmluvy [online]. Citováno: 20. 3. 2015 Dostupné z WWW: <<http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/kontraktace/web/pages/click-wrap.html>>.

⁶⁷ Tzv. „browsewrap“, které se považují za uzavřené pouhým procházením určitých stránek, s případnými „cookiewrap“ smlouvami, kdy se souhlas ukládá v podobě cookies. MATEJKA, J. Internet jako objekt práva: hledání rovnováhy autonomie a soukromí. 1. vydání. Praha: CZ.NIC, 2013, str. 41

⁶⁸ Srovnej s důvodovou zprávou k návrhu novely autorského zákona 214/2006 (poslanecký tisk č. 1111/2005)

⁶⁹ TŮMA, P. Smluvní licence v autorském právu, 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2007, str. 46

užití díla, rozsahu užití díla (územní, časový, množstevní či věčný), času užití díla a součinnosti autora (autor je zde chápán jako osoba povinná). Dále mezi *naturalia negotii* řadíme ujednání o výhradnosti licence, právo sublimace či souhlas s postoupením licence a ujednání o lhůtě, způsobu a místu platby licenční odměny.⁷⁰ Institutem podlicence se rozumí možnost nabyvatele poskytnout oprávnění tvořící součást licence k užití díla třetí osobě. K tomu je ovšem oprávněn pouze s písemným souhlasem poskytovatele licence (autora). Spolu se smlouvou nakladatelskou se jedná o jeden z podtypů obecné licenční autorskoprávní smlouvy

Licenční smlouva může být časově omezena. Není-li, lze ji ukončit ve smyslu § 2370 OZ výpovědí. Odstoupit od licenční smlouvy je možné i po vzájemné dohodě. Zánik licenční smlouvy je také možný smrtí fyzické osoby nebo zánikem právnické osoby, které byla udělena licence, kdy práva a povinnosti z licenční smlouvy přechází na jejího právního nástupce. Licenční smlouva ovšem může takový přechod vyloučit. Tato možnost ale přichází v úvahu pouze v případě, pokud právnická osoba zaniká bez likvidace.

Odstoupit lze od licenční smlouvy podle OZ ve dvou zvláštních případech. Podle § 2378 a násl. je možno odstoupit z důvodu nečinnosti nabyvatele. Tato situace se vztahuje na případy, nabyvatel výhradní licence licenci nevyužívá či využívá nedostatečně, čímž poškozuje oprávněné zájmy autora. Autor v tomto případě vyzve nabyvatele k dostatečnému využití licence (pod hrozbou odstoupení) a po neúspěšném uplynutí lhůty nebo prohlášení nabyvatele, že licenci nevyužije, je možno odstoupit. V § 2382 najdeme možnost odstoupit od licenční smlouvy pro změnu přesvědčení autora. Takto odstoupit je možné, pokud dílo nebylo dosud zveřejněno a jeho zveřejněním by byly značně nepříznivě dotčeny jeho oprávněné osobní zájmy. To se však nevztahuje na licenční smlouvy z počítačových programů, protože ustanovení § 66 odst. 7 AZ vylučuje platnost § 2382, kvůli čemuž nemůže autor odstoupit od smlouvy z důvodu změny přesvědčení. V těchto uvedených případech licenční smlouva zaniká nikoli od počátku (*ex tunc*), ale až od okamžiku doručení odstoupení nabyvatele licence (*ex nunc*).

⁷⁰ TŮMA, P. Smluvní licence v autorském právu, 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2007, str. 29 - 32

2.2.3 Mimosmluvní užití autorského díla

Ne všechna díla požívají autorskoprávní ochranu. Existuje řada výjimek, kdy se autorskoprávní ochrana neaplikuje nebo se použije jen částečně. Takovými případy jsou kupříkladu díla nesplňující generální klauzuli, dále díla vyjmuta z ochrany pro veřejný zájem, jež nalezneme v ustanovení § 3 AZ a volná díla, což jsou díla, u kterých uplynula doba trvání majetkových práv,⁷¹ která jsou zakotvena v §28 AZ. Dále zde existují instituty zákonné licence a volného užití, kterým se hodlám v této kapitole věnovat.

Volná užití upravuje § 30 AZ a ze všech výjimek v prostředí internetu má pravděpodobně nejvyšší význam. V prvním odstavci tohoto ustanovení nalezneme jejich definici, podle které se „za užití díla podle tohoto zákona se nepovažuje užití pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, nestanoví-li tento zákon jinak“. Osobní potřeba je kupříkladu sebevzdělávání, samostudium či osobní zábava atd.⁷² Patřit sem však již nebude např. stažení hudby, která je následně přehrávána veřejnosti nebo prodána třetí osobě za zlomek ceny. I při takovém užití však musí fyzická osoba respektovat omezení, rozhodne-li se autor opatřit své dílo technickými prostředky ochrany (DRM), čemuž se budu podrobněji věnovat jiné kapitole. Odstavec dva pak pokračuje, že „do práva autorského tak nezasahuje ten, kdo pro svou osobní potřebu zhotoví záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla.“ V minulosti nebylo jasné, jestli se volné užití aplikuje i na právnické osoby,⁷³ tato pochybnost byla však odstraněna novelou zákona, která uvádí pouze osobu fyzickou. Hlavní podmínkou aplikace volného užití je tzv. třístupňový test, který nalezneme v §29 AZ. Jedná se o legální konstrukci, která byla přejata z mezinárodního a evropského práva, zejména článku 9 Bernské úmluvy, článku 13 dohody TRIPS, článku 10 odst. 1 WCT a článku 5 odst. 5 Informační směrnice. Podmínky stanovené tímto testem jsou:

1) výslovný případ stanovený v zákoně, který výjimku stanovuje,

⁷¹ Díla k volnému šíření jsou dispozici např. na stránkách Gutenberg, [online]. Citováno: 20. 3. 2015 <<http://www.gutenberg.org/>>.

⁷² TELEČ, I., TUMA, P. Autorský zákon: Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 345

⁷³ ČERMÁK, J. Internet a autorské právo, 2. akt. a rozš. vydání. Praha: Linde Praha, 2003, str. 53-54.

- 2) užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla,
- 3) nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.

Dílo musí být nejdříve zveřejněno, aby se na něj třístupňový test dal aplikovat. Toto pravidlo však neplatí pro zákonné licence úřední a zpravodajské, licence pro školní dílo, licence pro dočasné rozmnoženiny, licence pro fotografickou podobiznu a licence pro nepodstatné vedlejší užití díla. Rozsah děl, která jsou k dispozici k volnému užití, je rovněž omezen výčtem předmětů, které jsou z volného užití vyloučeny. Pro uživatele internetu je obzvláště důležité vynětí z volného užití počítačového programu, elektronické databáze a záznamu audiovizuálního díla pořízeného při jeho provozování či přenosu. Poslední zmíněné se týká zejména záznamu audiovizuálního díla, který byl pořízen během promítání v kině, což je situace, kterou česká judikatura již několikrát řešila.⁷⁴ To znamená, že povolené zůstává volné užití například hudby, filmů, textů a knih. Díky tomu se tento institut stal na internetu velmi oblíbeným. Nejvyšší soud ČR se před několika lety zabýval otázkou, zda při pořizování rozmnoženiny pro osobní užití jsme omezeni pouze jedním kusem, k čemuž bychom došli striktně jazykovým výkladem zákona. Soud v tomto případě došel k závěru, že při dodržení všech zákonných podmínek je možno takových rozmnoženin pořídit více. Soud se rovněž zabýval otázkou pořizování rozmnoženiny z nelegálního zdroje a judikoval, že kopírování z ilegálního zdroje automaticky nezakládá autorskoprávní (resp. trestněprávní) odpovědnost.⁷⁵ Otázka odpovědnosti za pořízení rozmnoženiny autorského díla pro osobní potřebu z nelegálního zdroje byla velice nedávno řešena i na komunitární úrovni. V poměrně průlomovém rozhodnutí ve věci ACI Adam C-452/12 soud judikoval, že při rozmnožování pro osobní potřebu nesmí koncový uživatel pořídit rozmnoženinu z nelegálního zdroje. Toto zdůvodnil tím, že autor při užití takového zdroje neobdrží tzv. náhradní odměnu, která je podmínkou dovolení tohoto způsobu užití.⁷⁶ Tento rozsudek podle mého názoru nastoluje poměrně kritickou otázku, je-li

⁷⁴ Viz. nelegální nahrávání filmu Simpsonovi v roce 2007 nebo šíření filmu Vratné láhve a další, INNET [online]. Citováno: 21. 3. 2015 Dostupné z WWW: <http://idoc.vsb.cz/cs/okruhy/cit/tuonet/pravidla/az_nasledky/>.

⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 3. 2009, sp. zn.: 5 Tdo 234/2009 [online]. Citováno: 21. 3. 2015 Dostupné z WWW: <<http://kraken.slv.cz/5Tdo234/2009/>>.

⁷⁶ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci ACI Adam C-452/12 [online]. Citováno: 21. 3. 2015 Dostupné z WWW:

vždy možné definitivně určit legálnost zdroje, a zda je toho právní laik, neseznámený s autorským právem, vůbec schopen. Problém legality zdroje už byl v minulosti na vnitrostátní úrovni některých unijních členů řešen. V Německu je například přímo v zákoně řečeno, že kopii lze pořídit pouze z legálního zdroje.⁷⁷ U nás takové pravidlo neexistuje, česká úprava je v řešení této otázky velmi liberální. Právní povahu zdroje rozmnoženiny neřeší a konkrétní dopady tedy zatím tento rozsudek na české právo spíše mít nebude.⁷⁸ V budoucnu by tak v ČR měl být nadále každý případ posuzován dle jeho individuálních charakteristik, nezávisle na legalitě zdroje.

Dalším způsobem mimosmluvního užití díla jsou tzv. zákonné licence. Jsou to oprávnění k užívání cizího autorského díla na základě zákona a dělí se na licence úplatné a bezúplatné. Pro užití na internetu jsou významné zejména bezúplatné zákonné licence, jejichž úpravu nalezneme v § 31 až 39 AZ.⁷⁹ Spolu s odkazem na příslušné ustanovení v zákoně se jedná o:

- 1) citace (§ 31 AZ),
- 2) licenci k propagaci výstavy uměleckých děl a jejich prodeje (§ 32 AZ) – tzv. katalogová licence,
- 3) licenci k užití díla umístěného na veřejném prostranství (§ 33 AZ),
- 4) licenci úřední a zpravodajskou (§ 34 AZ),
- 5) licenci k užití díla v rámci občanských či náboženských obřadů nebo v rámci úředních akcí pořádaných orgány veřejné správy, v rámci školních představení a užití díla školního (§ 35 AZ),
- 6) licenci k dílu soubornému (§ 36 AZ),
- 7) licenci knihovní (§ 37 AZ),
- 8) licenci pro zdravotně postižené (§ 38 AZ),
- 9) licenci pro dočasné rozmnožení (§ 38a AZ) –

<<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=150786&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=748374/>>.

⁷⁷ Ustanovení § 53 odst. 1 německého autorského zákona (Urheberrechtsgesetz)

⁷⁸ IHNED.cz: Ulož.to má kvůli EU problém. Legální stahování z internetu však v Česku přežije [online]. Citováno: 21. 3. 2015 Dostupné z WWW: <<http://domaci.ihned.cz/c1-62013160-uloz-to-ma-kvuli-eu-problem-legalni-stahovani-z-internetu-vsak-v-cesku-prezije/>>.

⁷⁹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. Občanské právo hmotné 3, 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, str. 204.

- 10) licenci pro fotografickou podobiznu (§ 38b AZ),
- 11) licenci pro nepodstatné vedlejší užití díla (§ 38c AZ),
- 12) licenci k dílům užitého umění a dílům architektonickým (§ 38d AZ),
- 13) licenci pro sociální zařízení (§ 38e AZ),
- 14) licenci pro společný příjem vysílání (§ 38f AZ),
- 15) licenci k užití originálu nebo rozmnoženiny díla výtvarného, fotografie nebo díla vyjádřeného postupem podobným fotografii jeho vystavením (§ 39 AZ).

Pro užití v oblasti internetu jsou nejvýznamnější licence citační, úřední a zpravodajská licence a licence pro dočasné rozmnoženiny. Citace je charakterizována buď jako užití výňatků ze zveřejněných děl v odůvodněné míře a nezávisle na účelu (tzv. malá citace) nebo jako užití výňatků z díla, drobná celá díla pro účely kritiky nebo recenze vztahující se k takovému dílu, vědecké či odborné tvorby (v souladu s poctivými zvyklostmi a v rozsahu vyžadovaném konkrétním účelem – tzv. velká citace) či jako užití díla při vyučování pro ilustrační účel nebo při vědeckém výzkumu (kdy účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu a nepřesahuje rozsah odpovídající sledovanému účelu – tzv. citace pro vzdělávací účely).⁸⁰ Vždy je ale nutno, je-li to možné, v citaci uvést jméno citovaného autora, název díla a pramen. Užití na základě úřední licence je možné pro účely soudního nebo správního řízení, dále v zájmu veřejné bezpečnosti a z dalších obdobných důvodů. Zpravodajská licence se pak týká informování veřejnosti o aktuálním dění, v rozsahu odpovídajícím informačnímu účelu, v hromadně sdělovacím prostředku (včetně internetových médií), je zde však rovněž povinnost uvést autora, název díla a pramen.

Dočasné rozmnoženiny jsem již podrobně definoval výše, jedná se o licence specifické pro počítačové prostřední, kde jsou při prohlížení internetu vytvářeny (mnohdy nezávisle na uživateli) dočasné technické kopie díla. Patří sem například již zmiňované cookie, dále prohlížení webových stránek (browsing), ukládání do

⁸⁰ ŠEBELOVÁ, M., Autorské právo – zákon, komentáře, vzory a judikatura, Brno: Computer Press. 2006, str. 62

vyrovnávací či operační paměti (caching) nebo účinné fungování přenosových systémů (buffering, hosting).⁸¹

3. Užití autorského díla na internetu

Zatímco v předchozích částech této práce jsem se věnoval obecnému užití díla v autorském právu, v této kapitole se zaměřím na užití díla v prostředí internetu. Nejprve rozeberu a právně podřadím tradiční a nejběžnější metody, se kterými se nevyhnutelně setká každý uživatel počítače či jiného zařízení schopného připojit se na síť. Jsou jimi zpřístupnění díla prostřednictvím internetu a stahování díla z internetu, což jsou jediné způsoby užití díla výslovně jmenované v autorském zákoně, jež můžeme na celosvětové síti použít. Ostatní jsou podmíněny nakládáním s dílem v hmotné podobě, což u zcela digitálního internetu je nemožné. Následně se budu do detailu věnovat jednotlivým zvláštním způsobům užití díla v oblasti internetu a budu zkoumat, zda je lze zařadit pod obecné způsoby užití díla.

3.1 Zpřístupnění díla prostřednictvím internetu

Zpřístupněním díla prostřednictvím internetu je de facto souběhem institutů sdělování díla veřejnosti a rozmnožování díla. Jedná se o nahrání (anglicky „upload“) textu, obrázku, videa, hudby apod. na internetový server.⁸² S vývojem sociálních sítí a jednoduchých editačních nástrojů, které nevyžadují znalosti programátorského kódu k vytvoření webového obsahu, se nahrání obsahu na internet tak technicky zjednodušilo, že vytvořit internetovou stránku je dnes schopný prakticky kdokoli. Rozhodneme-li se ovšem vytvořit takto novou webovou stránku, jsme hned při prvním kroku k tomuto cíli postaveni před rozhodnutím, zda pro takovou stránku vytvoříme zcela nový obsah nebo si její části odněkud „vypůjčíme“. První způsob v sobě skrývá neúměrně více práce a úsilí (a nutnost projevení osobní originality), proto se tvůrci obsahu na internetu mnohdy

⁸¹ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon: Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 401

⁸² Server je počítačový program nebo speciální počítač, který zpracovává požadavky od klientů. Na internetu se jedná o počítač užívající http protokol k ukládání a zasílání webových stránek do klientova počítače, když k tomu dostane od klienta požadavek, Encyclopaedia Britannica, server [online]. [citováno 24. 3. 2015]. Dostupné z WWW: </http://www.britannica.com/EBchecked/topic/535947/server>.

uchýlí k metodě druhé a kupříkladu zkopírují již existující obrázek z jiné internetové stránky. Tímto aktem, ke kterému se uchyluje poměrně velká část tvůrců obsahu na internetu, však pravděpodobně porušují něčí autorská práva. Zasahují tak totiž do majetkových práv původního autora, který by k takovému užití měl správně nejprve udělit souhlas.

Z právního hlediska se zpřístupnění díla na internetu dá zaprvé zařadit za sdělování veřejnosti dle § 18 AZ odstavce 1 i 2. Odstavec 1 slouží jako obecná definice sdělování veřejnosti (včetně těch klasických jako je rozhlasový či televizní přenos) a navazující odstavec 2, je pak speciálně určen k tomu, aby se jakékoli zpřístupnění díla na internetu dalo pod sdělování veřejnosti subsumovat v souladu s ustanovením § 12 odst. 4 AZ.

Druhou částí užití díla, ke kterému dochází při zpřístupňování díla na internetu, je rozmnožování díla podle § 13 AZ. Při uložení jakéhokoli díla na internetový server dojde logicky k vytvoření nové kopie, tedy jeho rozmnožení, nezávisle na tom odkud bylo takto nahráno. I pouhým zobrazením tohoto díla na cizím přístroji vzniká minimálně dočasná rozmnoženina (viz. problematika technických rozmnoženin výše).

V případě, že si dané dílo uživatel stáhne, je tato rozmnoženina trvalejšího charakteru. Umístněním díla na internetovou stránku, kde je přístupná komukoli, automaticky vylučuje možnost aplikaci užití pro osobní potřebu dle ustanovení § 30 odst. 1 a 2 AZ. To znamená, že je to užití díla, které vyžaduje udělení autorskoprávní licence ať od autora nebo jiné oprávněné osoby. Z mimosmluvních institutů zde lze aplikovat licenci citační, úřední a zpravodajskou, které však požadují uvedení jméno autora, název díla a pramene, s čímž se v prostředí internetu málokdy setkáme, kvůli čemuž je většina takových užití neoprávněná.

Naštěstí k získání souhlasu k užití díla v rámci zpřístupnění díla na internetu není zapotřebí obdržet dvě licence pro oba zmíněné instituty. Plně postačující je získat souhlas (licenci) pouze ke sdělování díla veřejnosti ve smyslu § 18 odst. 2 AZ. Tento

souhlas pak v sobě bude obsahovat zároveň licenci k rozmnožení díla v rozsahu nutném pro jeho zpřístupnění veřejnosti.⁸³

3.2 Stahování díla z internetu

Druhým tradičním způsobem užití internetu, který je zároveň opakem nahrávání díla na internet, o kterém jsem hovořil v předchozí kapitole, je stahování díla z internetu (anglicky „download“). Uživatel si při něm vědomě a cíleně vytvoří datovou kopii díla, nejčastěji na svém pevném disku, které bylo předtím někým zpřístupněno na internetu. Dojde tak k rozmnožování díla podle § 13 AZ, protože toto ustanovení ve svém druhém odstavci takto upravuje i elektronickou formu díla. V případě vzniku technických rozmnoženin podle ustanovení § 38a AZ, pokud jsou splněny všechny podmínky uvedené v tomto ustanovení, se o stahování nejedná, protože opět jde o výjimku z rozmnožování díla. Takže pouhá návštěva stránky, která následně se uloží do vyrovnávací paměti počítače, je z této úpravy vyjmuta.

V souvislosti se stahováním díla na internetu je klíčový institut volného užití díla, upravený v ustanovení § 30 AZ. Podle něj se za užití nepovažuje užití pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, nestanoví-li zákon jinak. Jak jsem již popsal výše, toto neplatí pro počítačové programy a databáze.⁸⁴ Této problematice a vývoji judikatury jsem se věnoval v předchozí části této práce, nebudu ji tedy opět dopodrobna popisovat.

3.3 Linking, embedded linking

Linking je fenoménem charakteristickým čistě pro prostředí internetu a mnohdy bývá prostředníkem, přes kterého dochází porušování autorského práva. I přes to zůstává jednou z jeho esenciálních funkcí, bez níž si nelze surfování po síti představit. Získání přístupu k příslušnému obsahu konkrétní internetové stránky je možné skrze

⁸³ ČERMÁK, J. Internet a autorské právo, 2. akt. a rozš. vydání. Praha: Linde Praha, 2003, str. 35-36

⁸⁴ Viz. ustanovení § 30 odst. 3 a § 66 odst. 2 AZ.

dva způsoby. První je zadáním její URL⁸⁵ adresy, která je unikátní pro každou stránku, do adresního řádku. Druhý a více používanější způsob, tzv. linking, je navštívení stránky skrze pouhé kliknutí tlačítkem myši na příslušný hypertextový odkaz (tzv. link či hyperlink). Tímto odkazem může být jakýkoli prvek webové stránky, obrázek, část textu či jiný objekt, který tvůrce stránky jako hypertextový odkaz označil ve zdrojovém kódu stránky. Hypertextové odkazy usnadňují pohyb po internetu – místo neustálého ručního psaní adres nám k navigaci skrze vzájemně propojené stránky stačí jednoduché kliknutí. Je to základní a nejdůležitější vlastnost sítě WWW, která by bez ní ztratila velkou část své přitažlivosti. Tento jednoduchý akt ovšem nastoluje z právního hlediska otázku, jestli se nejedná o užití díla.

Důležité je také zmínit subkategorie linkingu, tedy tzv. a inline linking, framing a deep linking. Liší se od obyčejného linkingu liší především tím, že ke své aktivaci nepotřebují, aby na ně uživatel přímo myši kliknul. Načtou se pomocí svého hypertextového odkazu spolu se stránkou, do které jsou vloženy. Inline linking, jinak nazývaný embedded linking nebo hotlinking, načte v rámci původní webové stránky obsah (obvykle obrázek) ze stránky jiné. Tím se na webové stránce objeví obsah ze stránky jiné, aniž by došlo k vytvoření kopie díla vyjma dovolených technických rozmnoženin podle ustanovení § 38a AZ. Existuje shoda mezi akademickou obcí⁸⁶ i zahraniční judikaturou,⁸⁷ že inline linking není sám o sobě zpřístupňováním díla veřejnosti, takže neporušuje autorská práva. Osoba, která obrázek nahrála na internet, dílo bezpochyby zpřístupňuje, tvůrce stránky užívající inline linking už spíše ne. Každý případ je ale třeba posuzovat individuálně. V určitých případech, kdy ke zneužívání dochází se lze dovolat ochrany osobnostních autorských práv. Za úvahu stojí například autorovo právo osobovat si autorství (§ 11 odst. 2 AZ) či právo na nedotknutelnost jeho díla (§ 11 odst. 3 AZ) a další.⁸⁸ Framing je charakteristický tím, že doslova v rámu původní stránky nahraje novou a nezávislou webovou stránku se kterou je možné

⁸⁵ Z anglického Uniform Resource Locator, česky řetězec znaků s definovanou strukturou, sloužící k přesné specifikaci umístění zdrojů informací (ve smyslu dokumentu nebo služby) na Internetu. Wikipedia [online]. Citováno: 27. 3. 2015. Dostupné z WWW:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Uniform_Resource_Locator>.

⁸⁶ ČERMÁK, J. Internet a autorské právo, 2. akt. a rozš. vydání. Praha: Linde Praha, 2003, str. 71 - 72

⁸⁷ Perfect 10, Inc. v. Amazon.com, Inc., United States Court of Appeals for the Ninth Circuit [online]. Citováno: 27. 3. 2015. Dostupné z WWW: <<https://www.law.berkeley.edu/files/perfect10.pdf>>.

⁸⁸ ČERMÁK, J. Internet a autorské právo, 2. akt. a rozš. vydání. Praha: Linde Praha, 2003, str. 75

interagovat. Nová stránka není součástí zdrojového kódu stránky původní. Mnoho velkých internetových stránek, jako například Google, používají tuto technologii pro snadnější navigaci mezi svými jednotlivými službami. Z právního hlediska se při porušení k němu přistupuje jako ke sdělování díla veřejnosti podle § 18 odst. 2 AZ, tedy obdobně jako u inline linkingu. Deep linking je poskytování odkazu přímo na jednotlivé části stránek, či jejich prvky často nacházející se za webovou ochranou, díky čemuž jejich prostřednictvím dochází k obcházení nutnosti za dotyčný obsah stránky platit či se registrovat. S tímto institutem je mnoho problémů a věnuji se mu ve výsledcích judikatury níže.

V první řadě je třeba zjistit, jakým způsobem je upraveno poskytnutí odkazu na stránku, kde jsou zpřístupněna chráněná díla bez souhlasu autora. Tato kategorie vytváří převážnou většinu hyperlinkových odkazů současnosti. J. Čermák zastává názor, že zveřejnění odkazu není porušením autorského práva, protože autorský zákon nezná řádný způsob užití díla, který by odpovídal výčtu uvedeném v § 12 AZ, a to bez ohledu, zda jde o odkaz na „závadný materiál“, na materiál zpřístupněný legálně či o tzv. deep-linking.⁸⁹ Z tohoto závěru ovšem nelze vycházet, protože následná novelizace autorského zákona specifikovala, že se jedná o výčet demonstrativní, což je zakotveno v § 12 odst. 5. Komentář k AZ z roku 2007 zastává zcela opačný názor. Podle něj jakékoli poskytování odkazu na internetu spadá pod sdělování díla veřejnosti a je to jedna z forem zpřístupňování díla veřejnosti, vyžaduje tedy souhlas autora či oprávněné osoby.⁹⁰ Je tedy poskytnutí odkazu na neoprávněně zpřístupněné dílo (např. pirátské stránky) protiprávním aktem? Odpověď nám může poskytnout judikatura SD EU, který se tématem hypertextových odkazů v několika posledních letech zabýval, poprvé v rozsudku C-466/12 Svensson et al. v. Retriever Sverige.⁹¹ Žalobcem v tomto případě byla skupina novinářů píšících zprávy na internetových portálech, kteří se bránili proti společnosti provozující internetovou stránku, která poskytovala seznamy internetových hypertextových odkazů na zpravodajské články zveřejněné na jiných internetových stránkách. Soud se zde zabýval problémem obecných hypertextových odkazů, nikoli

⁸⁹ ČERMÁK, J. Internet a autorské právo, 2. akt. a rozš. vydání. Praha: Linde Praha, 2003, str. 69 - 70

⁹⁰ TELEČEK, I., TŮMA, P. Autorský zákon: Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 227-228.

⁹¹ Rozsudek SD EU ve věci C-466/12 [online]. Citováno: 27. 3. 2015. Dostupné z WWW: <<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=147847&doclang=CS>>.

tzv. embedded linků. Došel k závěru, že užiji-li odkaz k šíření díla, spadá taková činnost pod definici sdělování díla, pokud jsou splněny podmínky obsažené ve směrnici 2001/29/ES, tedy aby toto sdělování bylo poskytováno nové veřejnosti např. obejitím technické ochrany, která umožňovala přístup k dílu jen registrovaným uživatelům. Pokud se ovšem jednalo o stránku s volným přístupem, ke které měl přístup kterýkoli návštěvník internetu, o užití se nejedná a souhlasu není třeba. Zůstává otázkou, jestli hraje roli, zda bylo odkazované dílo zpřístupněno legálně či nelegálně. Soud se zde zabýval situací, kdy bylo dílo zpřístupněno oprávněně. Změnil by se závěr soudu, kdyby tomu bylo jinak?

Druhý judikát Soudního dvora, z podzimu minulého roku, se měl týkat umístění tzv. embedded linků na webové stránky, což je další forma odkazování, při které je autorský obsah (v dnešní době zejména video), umístěn fyzicky na jiném serveru, ale zobrazuje se na původní stránce. Taková forma odkazu umožňuje vlastníkově webové stránky zvýšit návštěvnost své stránky a naplnit ji obsahem bez toho, aby ji uživatelé museli opustit při kliknutí na odkaz.⁹² Toto je řešeno v usnesení SD EU ze dne 21. října 2014 ve věci C-348/13, BestWater International GmbH proti Michael Mebes a Stefan Potsch. Vykonavatel práv k audiovizuálnímu obsahu v tomto případě zažaloval svého obchodního konkurenta, který umístil embedded video z YouTube, které ovšem bylo předmětem ochrany a bylo zde umístěno bez svolení autora, na své webové stránky. Soud zde navazuje na své rozhodnutí z případu Svensson a judikuje, že samo vložení není užitím díla, pokud na stránce, kde je obsah originálně zpřístupněn, je tento obsah veřejnosti volně k dispozici a tedy nejde o novou veřejnost a pokud nedošlo k použití jiných technických prostředků k sdělování díla než při originálním zpřístupnění. Toto rozhodnutí soud vydal ve formě pouhého „opinion“, z čehož můžeme vyčíst, že podobné případy budou posuzovány obdobně, jako tomu bylo u Svenssonu, který zde funguje jako obecný základ pro budoucí rozhodnutí nezávisle na užití technologii.⁹³

⁹² Pixpa Help Center, What is an Embedded Link? [online]. Citováno: 27. 3. 2015. Dostupné z WWW: <<https://pixpa.zendesk.com/hc/en-us/articles/201554904-What-is-an-Embedded-Link->>.

⁹³ Rozsudek SD EU ve věci C-348/13 [online]. Citováno: 27. 3. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.scribd.com/doc/244360017/EuGH-C-348-13-Framing>>.

V době psaní této práce byl teprve před několika dny zveřejněný rozsudek ve věci C-279/13 C More Entertainment v. Linus Sandberg, od kterého mnozí očekávali, že vyplní mezeru předešlých rozhodnutí, protože řeší situaci, kdy je poskytován odkaz na dílo ze stránky s omezeným přístupem. Žalovaný zde poskytoval odkazy, umožňující přístup k přímým přenosům zápasů ledního hokeje na internetových stránkách žalujícího, bez toho, aby museli zaplatit peněžitou částku provozovateli této stránky.⁹⁴ Po zveřejnění rozhodnutí ve věcech Svensson a Bestwater ovšem Švédský nejvyšší soud vzal zpět první čtyři položené předběžné otázky a ponechal pouze pátou otázku, která zněla následovně: „*Mohou členské státy přiznat nositelům práv širší výlučné právo a stanovit, že sdělování veřejnosti zahrnuje více úkonů, než uvádí čl. 3 odst. 2 směrnice [2001/29]?*“. Soud rozhodl, že živé vysílání sportovních přenosů nelze vzhledem k právům souvisejícím s autorským právem považovat „zpřístupňování veřejnosti“ ve smyslu čl. 3. Směrnice tak nebrání národní právní úpravě, která výlučné právo vysílacích organizací rozšíří na úkony sdělování veřejnosti, kterými mohou být přímé přenosy sportovních utkání na internetu, pod podmínkou, že takovým rozšířením není dotčena ochrana autorského práva. Otázka legality poskytování odkazů z neveřejných stránek tak zůstává nadále nezodpovězena, podle mého názoru (a zřejmě i podle názoru Švédského nejvyššího soudu – jinak by své předběžné otázky nestáhl) nám však postačí precedent Svensson. Existuje zde určitá možnost, že se jí SD EU bude v budoucnu zabývat, díky právě probíhajícímu řízení před nizozemským Nejvyšším soudem v případě Sanoma v. Geen stijl. Geen stijl, zpravodajská stránka blogového typu, obdržela odkaz z anonymního zdroje, na kterém se nacházely doposud nepublikované fotky Britt Dekkerové (místní celebrita), které měly v budoucnu vyjít v časopisu Playboy. Geen Stijl následně informovala o tomto úniku a poskytla odkaz k zipovému souboru obsahujícím dotyčné fotky.⁹⁵ Jestli se tento případ dostane až před SD EU ukáže až čas.

V České Republice se problémem linkingu (konkrétně embedded linků) zabývala judikatura v kauze tzv. „libereckého piráta“, jinak známé jako případ Tulipán (ze série rozhodnutí je nejvýznamnější usnesení Nejvyššího soudu 8 Tdo 137/2013).

⁹⁴ Rozsudek SD EU ve věci C-279/13 [online]. Citováno: 27. 3. 2015. Dostupné z WWW: <<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text&docid=163250&pageIndex=0&doclang=CS&mode=req&dir&occ=first&part=1&cid=568451>>.

⁹⁵ The IPKat [online]. Citováno: 4. 4. 2015. Dostupné z WWW: <<http://ipkitten.blogspot.co.uk/2015/04/breaking-copyright-links-to-leaks.html>>.

V tomto případě si 16-letý mladík z Liberce založil internetové stránky, na kterých poskytoval embedded odkazy k přibližně 2500 filmům, které se nacházely na jiných serverech. Soud se zde vyjádřil v tom smyslu, že umístěním embedded linku k rozmnoženině díla dochází sdělováním díla veřejnosti ve smyslu §18 AZ a vyžaduje tedy souhlas.⁹⁶ Chlapec byl podmíněně odsouzen k odnětí svobody (tento trest byl smazán prezidentskou amnestií z roku 2013) a propadnutí věci. Toto rozhodnutí dnes stojí v přímém protikladu proti restriktivnímu výkladu pojmu sdělování veřejnosti, které SD EU používá v případech Svensson a Bestwater. Je pravda, že je zde třeba vzít v potaz otázku společenské škodlivosti, která je zde neúměrně vyšší než při běžném poskytnutí odkazu, ovšem soud měl věnovat svou pozornost na v tu dobu probíhající řízení před Soudním dvorem, přerušit řízení a vyčkat na zodpovězení předběžné otázky v dané věci. Jak již ale bylo řečeno, jednalo se primárně o trestní řízení, kde šlo o posouzení o trestní odpovědnosti, nikoli o autorskoprávní spor, který by primárně řešil podstatu hypertextových odkazů.

3.4 Sítě P2P (*peer-to-peer*) a *bitTorrent*

Sítě peer-to-peer (dále jen „P2P“) jsou fenoménem, který v posledních několika letech nabývá na popularitě. Od tradičních sítí se liší svojí unikátní decentralizovanou architekturou, umožňující výměnu dat koncových uživatelů mezi sebou (proto také v překladu znamená rovný s rovným). Ve výsledku tak od tradičního vztahu server – klient, kde klesá rychlost stahování s přibývajícím počtem klientů, zde naopak roste, protože uživatelé se sami stávají aktivními poskytovateli obsahu.⁹⁷ V sítích P2P je tedy ve výsledku nemožné od sebe přesně odlišit, které osoby data poskytují a které pouze stahují.

Historicky můžeme vývoj P2P sítí rozdělit do tří vývojových period lišících se od sebe zejména metodou vyhledávání a sdílení obsahu. První generace sítí P2P byla

⁹⁶ Usnesení o dovolání, NS 8 Tdo 137/2013 [online]. Citováno: 4. 4. 2015. Dostupné z WWW: <http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/763AE1D4853A3985C1257B5C004F46EE?openDocument&Highlight=0>.

⁹⁷ Kolektivní označení pro uživatele P2P sítí jsou tzv. „serventi“ – složenina slov server a klient, Computer.org [online]. Citováno: 10. 4. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.computer.org/csdl/proceedings/p2p/2001/1503/00/15030101.pdf>>.

založena na centralizovaném vyhledávací souborů. Nejznámějším zástupcem této metody je server Napster, který sloužil v prvé řadě jako prostředek sdílení a stahování hudebních MP3 souborů. Ten sám o sobě žádná data neposkytoval, ovšem obsahoval v sobě indexy s informacemi, na kterých počítačích jsou soubory momentálně k dispozici ke stažení.⁹⁸ Pokud by se soubory nacházely přímo na serveru, jednalo by se o tzv. filehosting, kterému se věnuji v samostatné kapitole níže. Napster se ovšem stal obětí vlastního úspěchu. S rostoucím počtem uživatelů na sebe přilákal pozornost zástupců hudebních distributorů a po prohrané soudní při⁹⁹ byl zrušen.¹⁰⁰ To poukázalo na hlavní slabinu této metody sdílení dat – odstavením centrálního serveru bylo možno ochromit celou síť. Jako další příklad stojí za zmínku aplikace eDonkey2000, která byla nucena ukončit svůj provoz v roce 2005 za podobné situace jako Napster nebo Soulseek, aplikace sloužící především pro sdílení hudby mezi začínajícími umělci, která funguje dodnes.

Druhá generace P2P sítí se zbavila této slabiny tím, že decentralizovala vyhledávání dat. Síť P2P s decentralizovaným vyhledávačem jsou rovněž označovány za plnohodnotné P2P sítě, neboť zde neexistuje žádný centrální uzel, na němž by byl její provoz závislý.¹⁰¹ Všechny vyhledávací požadavky jsou vzájemně sdíleny mezi uživateli, kteří jsou v danou chvíli připojeni do sítě, dokud se mezi nimi nenajde jeden s požadovaným souborem. Nejznámějšími zástupci této kategorie je síť Gnutella, která se stala základem pro klienty¹⁰² jako Morpheus, Shareaza, Gnucleus či LimeWire. Toto vyhledávání je ovšem často velmi zdlouhavé, protože jednotliví uživatelé nebudou nepřetržitě připojeni, čímž se připojení ztratí. Alternativní řešení poskytují protokoly jako je Grokster, KaZaA, eMule či FastTrack, které konvertují některé počítače do uzlových bodů, čímž se de facto stanou servery s informacemi o uživateli. Díky chybějícímu centrálnímu serveru je odstavení těchto sítí v praxi takřka nemožné, vyřazení jednoho počítače nemá na jejich provoz takřka žádný vliv. Rovněž snaha hnát

⁹⁸ EBERSPÄCHER, J., SCHOLLMEIER, R. First and Second Generation of Peer-to-Peer Systems str. 37 -38 [online]. Citováno: 10. 4. 2015. Dostupné z WWW:

<<http://www.computer.org/csdl/proceedings/p2p/2001/1503/00/15030101.pdf>>.

⁹⁹ A&M Records, Inc. v. Napster, Inc., 239 F.3d 1004 (9th Cir. 2001).

¹⁰⁰ V současnosti je tento server součástí sítě Rhapsody.com, která je legálním distributorem hudby. [online]. Citováno: 10. 4. 2015. Dostupné z WWW:

<<http://articles.latimes.com/2011/oct/04/business/la-fi-ct-rhapsody-napster-20111004>>.

¹⁰¹ ČERMÁK, J. Internet a autorské právo, 2. akt. a rozš. vydání. Praha: Linde Praha, 2003, str. 94

¹⁰² Označení pro program užívající konkrétní zdrojový protokol.

k odpovědnosti provozovatele služby se může ukázat být problematická, neboť může tvrdit, že ze svého postavení není prakticky vůbec schopen ovlivňovat obsah přenášený skrze jeho síť.¹⁰³

Za sítě P2P třetí generace bývají dnes označovány tzv. *hybridní sítě*, které v sobě kombinují vlastnosti předchozích dvou generací. Charakteristické jsou rovněž tím, že přikládají větší význam ochraně anonymity svých uživatelů. Toho dosahují skrze šifrování přenosu dat, užití virtuálních IP adres a mnohdy uzavřenou komunitou, do které je povolen přístup pouze na pozvání.¹⁰⁴ Tyto sítě vytvářejí tzv. *ultrapeers* (jinak také *super nodes* – *superuzly*) z náhodného počítače připojeného do jejich sítě. Ty pak suplují funkci centrálního serveru. Typickými zástupci jsou aplikace Freenet, MUTE či Perfect Dark.

Tyto tři generace P2P systémů ovšem nejsou ani zdaleka kompletním výčtem P2P interakcí, ke kterým na internetu dochází. Za pomyslnou čtvrtou generaci můžeme považovat streaming služby, které k zlepšení funkčnosti svých služeb adaptovali P2P technologie. Informace (zejména hudba a videa) se zde přenáší skrze tzv. *streaming*, který neukládá soubory v počítači koncového uživatele. Za typického zástupce této kategorie je považována síť YouTube, která nahraná videa „rozporcovává“ a při přehrávání je dává opět zpátky dohromady.¹⁰⁵ Streamingu se budu podrobněji věnovat v následující kapitole.

Po více než desetiletí nejpopulárnější nástroj pro P2P distribuci souborů zůstává protokol *bitTorrent*, který vznikl v roce 2002. Základním principem, na kterém funguje, je, že uživatelé, stahující velký soubor si mohou od sebe vzájemně stahovat potřebná data, i když mají jen část těchto dat. Uživatel z příslušné webové stránky stáhne *.torrent* soubor a poté ho spustí v příslušném klientu. Ten přečte informace, který tento soubor

¹⁰³ iDNES.cz: Soud dal KaZaA za pravdu, může šířit hudbu dál [online]. Citováno: 12. 4. 2015. Dostupné z WWW: < http://ekonomika.idnes.cz/soud-dal-kazaa-za-pravdu-muze-sirit-hudbu-dal-f3f-/ekonomika.aspx?c=A031219_150512_ekonomika_maf>.

¹⁰⁴ WIKIPEDIE, Friend-to-friend [online]. Citováno: 12. 4. 2015. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Friend-to-friend>>.

¹⁰⁵ SAKTHIVEL, M., 4G Peer-to-Peer Technology – Is it Covered by Copyright? [online]. Citováno: 12. 4. 2015. Dostupné z WWW: < <http://nopr.niscair.res.in/bitstream/123456789/12444/1/IJPR%2016%284%29%20309-312.pdf>>.

(tzv. metadata) obsahuje a pomocí nich se připojí do sítě počítačů vyměňujících si příslušná data. Během přenosu je cílový soubor rozdělen do částí (tzv. *bloků*), kdy každý uživatel může stahovat chybějící blok od jiného uživatele a naopak poskytovat bloky, které již stáhl, ostatním uživatelům. Díky tomu je stahování tím rychlejší, čím je více uživatelů. Každý soubor tak okolo sebe vytváří svou vlastní P2P síť. Klíčovými pojmy během tohoto procesu jsou „*seeder*“ a „*leecher*“. Poté, co osoba poskytne celistvý soubor ke stažení, stává se originálním seederem, který odesílá data ostatním uživatelům, leecherům. Poté, co kterýkoli uživatel dokončí stahování tohoto daného souboru a rozhodne se nadále poskytovat data ostatním, stává se i on dalším seederem, čímž zrychluje rychlost sdílení dat.

Sdílení dat přes P2P sítě není z právního hlediska nutně automatickým porušením práva. Jak již bylo nastíněno výše, k naplnění porušení autorského zákona je třeba, aby se data, která jsou sdělována veřejnosti (ve smyslu ustanovení §18 AZ), dala kvalifikovat jako autorské dílo a je tak učiněno bez svolení autora či jiné příslušné osoby. Z této definice jsou samozřejmě vyjmuta volná díla, u kterých souhlas není zapotřebí, je nutno ovšem říci, že převážná většina takto sdílených souborů na internetu splňuje výše uvedené podmínky a tím i zákon porušuje.

Stahování děl podléhajících autorskoprávní ochraně uživateli P2P sítí, je z důvodů technické povahy P2P prakticky vždy v rozporu se zákonem. Pokud by se jednalo o obyčejné stahování, dalo by se podle §30 AZ podřadit pod institut volného užití, situaci ovšem komplikuje fakt, že při stahování z P2P sítí uživatel zároveň automaticky dílo i nahrává (pro ostatní uživatele), což se nedá považovat za užití pro osobní potřebu. Jedná se tedy o rozmnožování díla podle §13 AZ. Podle mého názoru by mělo být možné v této situaci postupovat obdobně jako ve věci ACI Adam, kde SD EU judikoval, že použití nelegálního zdroje při rozmnožování díla koncovým uživatelem je možno považovat za porušení zákona. Tím by se částečně řešila i případná sporná situace, kdy uživatel stahuje soubor z P2P sítě, avšak má vypnuté veškerý upload dat ostatním koncovým uživatelům (což je možné skrze nastavení P2P klienta).

Postižitelnost uživatelů P2P sítí je navzdory poměrně jasné právní situaci relativně nízká. Jejich identity jsou mnohdy anonymní a jejich počty příliš vysoké, proto vyjma několika exemplárních případů zůstávají nepostiženi. Taktika vytváření tlaku na poskytovatele internetového připojení se ukázala být neúčinná, jak můžeme vyčíst z rozsudku SD EU ze dne 24. listopadu 2011, ve věci C-70/10 SABAM c. Scarlet Extended, podle kterého poskytovatelé nemají povinnost blokovat či sledovat provoz P2P sítí.¹⁰⁶ Převažuje zde ochrana několika základních práv, zejména práva na svobodný přístup k informacím. To platí v tom případě, kdy provozovatel sám neovlivňoval obsah, čímž by překročil svoji technickou roli.¹⁰⁷ Z tohoto důvodu se autoři či osoby od nich svá oprávnění odvozuující soustředí při prosazování svých práv na poskytovatele obsahu (provozovatele webových stránek), jak tomu bylo před několika lety i v případě PirateBay, který před několika lety proběhl před švédskými soudy. Tento rozsudek může mimo jiné nastínit budoucí řešení odpovědnosti za sdílení metadat u bitTorrent souborů. Provozovatelé tohoto serveru poskytovali přístup k metadatům umožňujícím nelegální stahování děl a byli odsouzeni za napomáhání uživatelům páchat porušování autorských práv.¹⁰⁸

Soustavné porušování autorských práv ze stran P2P sítí, zejména bitTorrent, má za důsledek, že jim asociace zastupující autory v několika posledních letech vyhlásily otevřenou válku. Tyto služby, rozhodnou-li se bránit právní cestou se tak spolu s filehostingem stávají předmětem velkého počtu soudních řízení, které mnohdy končí v jejich neprospěch. Řada se těmto rozsudkům odmítá podrobit a raději se před jejich výkonem skrývá v zemích s obtížným prosazováním práva. Dokud autorské právo nedosáhne skutečné mezinárodní spolupráce na všech úrovních, budou vždy schopni přesouvat své služby za hranice teritoriality a vyhýbat se tak sankcím. Technologie P2P není natolik nová, aby na ni legislativa nebyla schopná reagovat, proto mě netěší, že autorskému právu stále chybí pevná právní soustava řešící řadu otázek, které při užívání

¹⁰⁶ Rozsudek SD EU C-70/10, Scarlet v SABAM [online]. Citováno: 13. 4. 2015. Dostupné z WWW: <<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130de7a08053cfc7a46d79d26bba274efd69d.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4ObxaSe0?text=&docid=81776&pageIndex=0&doclang=CS&m ode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=38283>>.

¹⁰⁷ V souladu s článkem 12 Směrnice o elektronickém obchodu (2000/31/ES), v ČR § 3 odst. 1 a § 6 zákona o některých službách informační společnosti (480/2004 Sb.)

¹⁰⁸ IFPY: PirateBay decision [online]. Citováno: 13. 4. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.ifpi.org/content/library/Pirate-Bay-verdict-English-translation.pdf>>.

P2P protokolů vystávají. Do popředí většinou dostává její nelegální stránka, kvůli čemuž mnozí zapomínají na nesporné výhody, které tento typ přenosu dat přináší. Sítě P2P, kombinující výpočetní sílu tisíců počítačů, bývají užívány jako náhražka superpočítačů při výzkumu medicíny, fyziky a dalších vědních oborů.¹⁰⁹

3.5 Streaming, webcasting

Postupné zrychlování průměrné rychlosti přenosu dat na internetu otevřelo cestu novým způsobům užití díla na internetu. Pod pojmem „streaming“ a „webcasting“ se rozumí sdílení audiovizuálních dat přes internet bez jakéhokoli ukládání dat na pevný disk počítače koncového uživatele, vyjma dočasného meziukládání, což je ovšem v souladu s výjimkou §38a AZ. Z toho pochází i název této služby – dotčené soubory se nenachází v počítači, ale putují přes informační toky – „streams“. Tato technologie nabývá na popularitě, protože většina uživatelů internetu stále ještě nemá připojení umožňující rychlé stahování multimediálních souborů. Tento způsob přenosu dat umožňuje zobrazení jeho obsahu před nebo místo stažení celého souboru do počítače.

České právo výslovně pojem streaming nezná. Jde ovšem subsumovat pod sdělování díla veřejnosti¹¹⁰ v § 18 odst. 2 AZ. Nahrávání zvukových a audiovizuálních děl se řídí podobným právním režimem jako upload děl na internetové stránky či ukládání dat na filehosting servery – dochází ke zpřístupňování díla veřejnosti, v sobě zahrnující jak sdělování díla veřejnosti, tak rozmnožování díla. Sledováním či posloucháním takto zpřístupněných děl neporušujeme autorské právo, opět zde vznikají pouze technické rozmnoženiny popsané v § 38a AZ. Mezi nejznámější streaming služby můžeme zařadit YouTube, Stream.cz, Dailymotion či před soudy donedávna řešená TV4You. Poslední jmenovaná umožňovala registrovaným uživatelům internetový streaming programů vybraných televizních stanic bez jejich povolení. Ty se proti tomu bránily soudní cestou a v těchto dnech se zdá, že jejich snaha byla úspěšná.¹¹¹

¹⁰⁹ ČT24: Darovat lze i volnou kapacitu počítače [online]. Citováno: 13. 4. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/152854-darovat-lze-i-volnou-kapacitu-pocitace/>>.

¹¹⁰ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon: Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 224

¹¹¹ Lidovky.cz: Soud: Balvínova TV4You pořady komerčních televizí vysílala nelegálně [online]. Citováno: 23. 4. 2015. Dostupné z WWW: <http://byznys.lidovky.cz/soud-balvinova-tv4you-porady-komercnich-televizi-vysilala-nelegalne-1jw-/media.aspx?c=A150423_173235_ln-media_ele>.

SD EU se obdobným problémem zabýval v rozsudku ze dne 7. března 2013 ve věci C-607/11, *ITV Broadcasting Ltd a další v. TV Catch Up Ltd*. Žalovaný původem z Velké Británie si v tomto případě vytvořil aplikaci, která za malý poplatek umožňovala streaming televizního přenosu do mobilního telefonu. SD EU ve svém rozhodnutí mimo jiné sdělil, že pojem „sdělování veřejnosti“ je třeba chápat v jeho širokém smyslu, tedy včetně streamingu prostřednictvím internetu.

Provozovatelé streamingových služeb v rámci ochrany autorského díla podnikají řadu kroků, kterými se snaží předcházet a napravovat porušení autorskoprávních předpisů. Například zmíněný server YouTube užívá, kromě automatického systému vyhledávání videí porušujících autorská práva, svůj vlastní systém „copyright striků“, který vychází z Digital Millenium Copyright Act (dále jen „DMCA“), což je americký zákon, jehož obsah se dá přirovnat ke znění Informační směrnice 2001/29/ES. Ten dovoluje držiteli autorských práv nahlásit jejich porušení přímo na stránkách YouTube, což vede k odstranění příslušného videa, omezení některých služeb porušitelova účtu a při třetím porušení je příslušný účet zrušen. Podle DMCA je podobný mechanismus jednou z podmínek, podle které se provozovatel internetových služeb může vyvinut z případného porušení autorského práva svými uživateli.¹¹² Tato provize je rovněž známá jako „safe harbor“¹¹³ a aplikuje se i na řadu dalších služeb na internetu.

Tento systém ovšem není zdaleka dokonalý. YouTube, obávající se případných soudních sporů mnohdy automaticky odstraní video hned po obdržení oznámení o porušení autorských práv bez toho, aby skutečně zkontroloval, zda zde k porušení skutečně došlo. To může mít za výsledek zkomplikování života osob, pro které je YouTube účet jejich zdroj příjmů. Je třeba přiznat, že důsledná kontrola je s ohledem na množství takových oznámení, která YouTube každý den obdrží, fakticky nemožná. To však bohužel mnohdy vede k situacím, kdy vlastníci autorských práv zneužijí svého postavení. Jako příklad lze uvést případ, kdy vyjde recenze ve formě videa, obsahující část příslušného díla, kterou autor, kterému se daná recenze nelíbí, nechá ze serveru

¹¹² Title 17 US Code, § 512 (c) [online]. Citováno: 23. 4. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.copyright.gov/title17/92chap5.html#512>>.

¹¹³ Neboli „bezpečný přístav“.

odstranit. Videorecenzi lze podle autorského práva podřadit pod velkou citaci, může tedy v sobě výňatky z díla obsahovat. Pokud autor žádá o její odstranění, překračuje své pravomoci. Takový přístup jde i proti zahraniční doktríně „fair use“,¹¹⁴ která kritiku díla ve většině legislativ uvádí jako jeden z příkladů výjimek z autorského práva.

Webcasting na rozdíl od streamingu poskytuje audiovizuální data v reálném čase (proto bývá někdy nazýván real time streaming) a jeho obsah je tedy v daném okamžiku pro všechny uživatele stejný a není možné si z něj vytvořit rozmnoženinu díla. V tom spočívá jeho hlavní rozdíl – zatímco u streamingových služeb máme po výběru audiovizuálního přenosu možnost ho dočasně zastavit a pustit si později, webcasting jakožto živé vysílání něco takového neumožňuje. Tuto službu lze tedy snadno přirovnat například k rozhlasovému či živému televiznímu vysílání s tím, že v praxi může uživatel lépe zasáhnout do daného vysílání, protože je zde zpravidla umožněná snadnější komunikace s poskytovatelem obsahu. Jedná se o velmi dynamicky se rozvíjející odvětví, které si získává stále větší pozornost. Evropská komise vydala 18. května 2005 doporučení, ve kterém webcasting řadí mezi takzvaná „online práva“, a zároveň vyzývá k podniknutí nezbytných kroků k usnadnění vývoje zákonných on-line služeb.¹¹⁵ Mezi zástupce webcasting stránek dnes řadíme zaprvé televizní a radiové stanice, které vedle svého tradičního vysílání vysílají i skrze Internet. Spolu s nimi existují i čistě internetoví provozovatelé, jako jsou například služby Twitch, UStream, JustinTV či YouTube Live. Tato technologie nalézá své využití i v oblastech školství či byznysu, neboť umožňuje vytvořit vlastní vysílání za minimální náklady.

V souladu s názorem J. Čermáka lze říci, že se webcasting nedá zařadit pod definici vysílání podle zákona 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Je tomu z toho důvodu, že § 2 odst. 3 písmeno a) tohoto zákona vylučuje z pojmu rozhlasové a televizní vysílání „zajišťování komunikačních služeb zaměřených na poskytování informací nebo jiných sdělení na základě individuálních požadavků“,

¹¹⁴ 17 U.S. Code § 107 - Limitations on exclusive rights: Fair use [online]. Citováno: 23. 4. 2015. Dostupné z WWW: <<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/17/107>>.

¹¹⁵ Doporučení Evropské komise 2005/737/ES ze dne 18. května 2005 [online]. Citováno: 23. 4. 2015. Dostupné z WWW: <eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32005H0737>.

což je případ této služby.¹¹⁶ Díky tomu není k provozu obvyčejného webcastu třeba získat licenci a dodržovat zvláštní zákonné povinnosti. Zde je ovšem třeba zdůraznit, že u webcastingu nadále platí ochrana autorského díla, kdy v případě porušení zde dochází ke sdělování díla veřejnosti podle §18 odst. 2 AZ. Kontrola jejího dodržování je ovšem ztížena povahou živého vysílání webcastingu. Například služba Twitch, která se zaměřuje na webcasting počítačových her kontroluje uložená videa pomocí speciálního softwaru pro rozpoznávání nelicencované hudby a videa hříšníků bývají nuceně ztlumena, ovšem samotné „livestreams“¹¹⁷ zůstávají nedotčené.¹¹⁸ Ve snaze motivovat své uživatele k řádnému chování také otevřel databázi s online skladbami, které jsou zdarma k dispozici k přehrávání.¹¹⁹

3.6 Elektronické komunikační systémy

Komunikace, ve smyslu výměny informací je proces, kterým si lidé navzájem vyjadřují své myšlenky, názory či nápady. Je klíčovou součástí našich životů a proto je logické, že se technologický vývoj v průběhu historie mnohdy zaměřoval na její zdokonalení. Služba elektronických komunikačních systémů je starší než internet, ovšem celosvětové popularity dosáhla až s jeho nástupem na začátku 90. let minulého století. Jejím předním zástupcem je dnes e-mail, což je systém pro zasílání a přijímání textových zpráv přes počítačové sítě. Primárně se jedná o dílo literární, lze k němu ale ve formě příloh připojit i další typy autorských děl.

Zasláním e-mailové zprávy, která v sobě obsahuje autorské dílo, dochází k rozmnožování tohoto díla podle § 13 AZ. Vyjma zaslání e-mailu sám sobě se zde nedá aplikovat institut volného užití pro osobní potřebu podle § 30 AZ. Dochází i ke sdělování díla veřejnosti podle § 18 odst. 2. Podmínku veřejnosti zde dle širokého výkladu tohoto pojmu splňuje i pouze jedna konkrétní osoba odlišná od odesílatele,

¹¹⁶ ČERMÁK, J. Internet a autorské právo, 2. akt. a rozš. vydání. Praha: Linde Praha, 2003, str. 125

¹¹⁷ Neboli živé přenosy.

¹¹⁸ Eurogamer: Twitch clamps down on unlicensed music ahead of rumoured \$1bn Google buyout ES [online]. Citováno: 23. 4. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.eurogamer.net/articles/2014-08-07-twitch-clamps-down-on-unlicensed-music-ahead-of-rumoured-usd1bn-google-buyout>>.

¹¹⁹ Verge: Twitch launches free music library for video game streamers [online]. Citováno: 23. 4. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.theverge.com/2015/1/15/7547849/twitch-music-library-free-live-streaming>>.

která má k dílu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby. V souhrnu tedy dochází jak k rozmnožování, tak ke sdělování díla veřejnosti s tím, že k oběma je zapotřebí souhlas autora, jinak půjde o protiprávní činnost.

Instant messaging je dalším druhem elektronické komunikace. Na rozdíl od e-mailu zde dochází ke komunikaci v reálném čase. Spadá sem celá řada aplikací a sociálních sítí jako jsou ICQ, Facebook či Skype. Jejich právní úprava je shodná s režimem užití díla prostřednictvím e-mailu.

3.7 Sociální sítě

Fenomén sociálních sítí zaznamenal v posledních letech rapidní rozvoj. Jedná se o nový druh společenské interakce, který si rychle získal oblibu především mladé generace. Sociální sítě jsou pro své uživatele platformou, na které mohou mimo jiných činností, vzájemně sdílet digitální obsah v podstatě všech druhů – text, obrázků, hudby, videí či aplikací.

Sociální sítě můžeme rozdělit zaprvé na sítě obecné, které jsou bez zaměření a nespécializují se na žádnou specifickou část uživatelů internetu, jako je například Facebook, Twitter, Google+ či Weibo. Dále jsou zde sítě, jejichž účelem může být profesní interakce, shánění partnera či jiné specifické účely. Zástupci této kategorie jsou mimo jiné LinkedIn, Tinder, Instagram, Pinterest či Tumblr.

Uživatel sociálních sítí má bezesporu právo jejich prostřednictvím šířit své vlastní výtvoř. Kdo však má s nimi právo nakládat a co se stane v situaci, kdy je neoprávněně sdíleno dílo cizí? Jako reprezentativní vzorek si můžeme uvést Facebook, jednu z největších sociálních sítí, jehož nejdůležitějším právním dokumentem, regulujícím chování jeho uživatelů, jsou jeho smluvní podmínky. Ty se řídí právním řádem státu Kalifornie a jde de facto o licenční smlouvu. Facebook si v ní rezervuje práva na „*nevýhradní, přenosnou, převoditelnou, celosvětovou bezúplatnou (royalty-free) licenci na použití veškerého obsahu podléhajícího duševnímu vlastnictví, který*

zveřejníte na Facebooku nebo v návaznosti na ně.¹²⁰ Facebook si tak zajišťuje právo bezplatně a libovolně nakládat se všemi autorskými díly, která na něj uživatelé nahrají. Samotné ochraně autorských práv se věnuje bod 5 odst. 1, který zakazuje „*podnikání kroků zasahujících do práv jiných osob*“. Poruší-li uživatel tyto pravidla, může být jeho příspěvek po nahlášení smazán a při opakovaném porušení práv duševního vlastnictví může vést k deaktivaci účtu podle odstavce 5. Tímto způsobem se provozovatelé stránek Facebook vzdávají zodpovědnosti za veškerou činnost, kterou jeho uživatelé v rámci jeho stránek vyvíjí, což v sobě zahrnuje i porušení autorských práv. Tato úprava je veskrze shodná se smluvními podmínkami většiny webových stránek s uživateli generovaným obsahem. Stejně jako YouTube a ostatní streaming služby užívají institutu „bezpečného přístavu“, zakotveného v DMCA v sekci 512(c). Kdo jinému poskytuje prostor na sdílení svých osobních informací, v zásadě nezodpovídá za konání toho, kdo jeho prostřednictvím poruší něčí práva, pokud o nich neví nebo nemá důvod vědět. Jakmile se o porušení dozví, je povinen tuto informaci odstranit a pomoci odhalit identitu pachatele nebo předejít jeho budoucí porušení zákona.¹²¹

Podle mého názoru však mnohem zajímavější otázkou je, zda se samy příspěvky mohou na sociálních sítích stát subjektem ochrany autorských práv. Domnívám se, že k tomu může dojít. A to až do takové míry, že je možno s nadsázkou vztáhnout autorskoprávní ochranu i na některé příspěvky na síti Twitter, které jsou proslulé svojí stručností. Jako humorný příklad si zde můžeme uvést účet „Shit My Dad Says“, jehož obsah byl po získání vysoké popularity internetových uživatelů odkoupen společností CBS, převeden do televizní podoby a dokonce na jeho základě vyšel knižní bestseller.¹²² Je samozřejmé, že se zde bude nutno vycházet z posudku případ od případu. V obecném měřítku ale můžeme říci, že čím delší a originálnější příspěvek, tím má větší šanci na získání autorské ochrany.

¹²⁰ Facebook: Prohlášení o právech a povinnostech, bod 2 odst. 1 [online]. Citováno: 23. 4. 2015. Dostupné z WWW: <<https://www.facebook.com/legal/terms>>.

¹²¹ HUSOVEC, M. *Zodpovědnost na internetu*. Praha: CZ.NIC, 2014, str. 200

¹²² Gawker: CBS picks up ‘Shit My Dad Says’ Twitter sitcom [online]. Citováno: 23. 4. 2015. Dostupné z WWW: <<http://gawker.com/5401019/cbs-picks-up-shit-my-dad-says-twitter-sitcom>>.

Na sociálních sítích dochází skrze jeho uživatele každodenně k hromadnému porušování autorských práv. Právně klasifikovat jde tuto činnost jako zpřístupňování díla prostřednictvím internetu, což v sobě zahrnuje jak sdělování díla veřejnosti podle § 18 AZ, tak rozmnožování díla dle § 13 AZ. Institut volného užití podle § 30 bude podle mého názoru nemožné aplikovat, protože povaha sociálních sítí vylučuje jeho požadavek neveřejnosti. O citaci se zde nemůže jednat ani tehdy, kdy je uvedený pramen, protože zde porušujeme autora osobnostní práva, zejména právo na zveřejnění díla. Pokud by již bylo zveřejněno, stále je zde povinnost jiných osob při užití díla nesnižovat jeho hodnotu

3.8 Filehosting

Jednou z alternativ pro sdílení dat přes P2P síť je hosting, u nás označovaný jako filehosting. Účelem filehosting stránek je výhradně ukládání souborů a dat svých uživatelů, které mohou být následně vyzvednuty, obvykle pomocí patřičného odkazu. Těmito daty může opět být takřka cokoli, kdy jednotliví uživatelé, mnohdy pomocí linkingu a podobných metod, si vzájemně poskytují informace, kde je možno požadovaná data stahovat. V případě, kdy je navíc soubor přejmenován, zaheslován či zkomprimován, je velmi obtížné zjistit jeho obsah. Autorské dílo je tak jednoduché stáhnout kterýmkoli uživatelem, díky čemuž slouží jako silná alternativa ke stahování skrze P2P síť, jež někteří poskytovatelé internetu se mohou rozhodnout svým zákazníkům zablokovat.

Aplikace poskytující filehosting služby můžeme rozdělit do dvou kategorií. Tou první jsou aplikace a stránky sloužící k vzdálenému zálohování osobních dat, mnohdy založené na technologii Cloud,¹²³ jako je Dropbox, Google Drive či Microsoft OneDrive. Tyto služby slouží především pro osobní, neveřejné užití, jsou tedy v souladu s autorskoprávními předpisy.

Druhou kategorií, která bývá s touto službou nejvíce spojována, tvoří internetové stránky, fungující jako veřejné úložiště pro data, jež zde jsou volně přístupná pro třetí

¹²³ Poskytování služeb či programů uložených na serverech na Internetu s tím, že uživatelé k nim mohou vzdáleně přistupovat pomocí internetu.

osoby. Příkladů takových úložišť dat je mnoho, v první řadě proto, že jsou lukrativní pro své vlastníky a zadruhé protože se dostávají pod silný právní tlak, směřující k jejich ukončení. To vede k poměrně rychlé cirkulaci poskytovatelů takových úložišť, kde jedna taková stránka vyřazená z provozu je rychle nahrazena dvěma dalšími.¹²⁴ Mezi nejznámější příklady ze zahraničí můžeme uvést Megaupload, Hotfile, Rapidshare či DepositFiles. V ČR pak poměrně dominantní postavení drží Uložto, následované servery jako je Leteckapošta či Úschovna. Svojí funkcí splňují podobnou roli jako P2P síť, ale na rozdíl od nich své služby poskytují mnohdy alespoň částečně za úplat. Neplaticím uživatelům je silně zpomalena rychlost stahování, případně i omezen počet možných stažení z takové stránky. Za zakoupení prémiového účtu jsou pak tato omezení odstraněna. Tyto stránky, stejně jako ostatní webové aplikace s uživateli generovaným obsahem, užívají institutu bezpečného přístavu jako pomyslného štítu, k čemuž jim stačí vytvořit rudimentární mechanismus pro regulaci svého obsahu. Jakmile se dozví o existenci souboru porušujícího něčí práva, případně by o něm vědět měly, jsou povinny ho odstranit. Obecná právní kvalifikace porušení autorského práva je zde takřka shodná se sociálními sítěmi. Zpřístupněním díla dojde k jeho rozmnožování i sdělování. Stažení tohoto díla spadá obecně pod institut volného užití v ustanovení § 30 AZ. Hranicím institutu volného užití jsem se již věnoval, jen bych rád zopakoval, že je vyloučeno jeho použití při stahování aplikací či elektronických databází.

Česká Republika se s problémem nelegálního filehostingu potýká stejně jako jakákoli jiná země. Nejvyšší soud ČR se před několika měsíci postavil proti rozhodnutí nižších instancí a vrátil zpět rozsudek nad pirátem, který na filehosting servery umísťoval stovky děl a následně na ně vytvářel hypertextové odkazy, čímž došlo ke zpřístupnění díla veřejnosti. Hlavní vadu soud viděl v mechanickém výpočtu ušlého zisku pouhým násobením stáhnutých kopií s cenou originálního CD či DVD. Takto vypočítaná suma by dosahovala astronomických výšin, ačkoli pravděpodobně nevypovídala skutečné škodě.¹²⁵

¹²⁴ Mnohdy se stejnými vlastníky, pouze pod jiným jménem společnosti.

¹²⁵ ČT24: NS: Škoda po internetovém pirátovi se nerovná ceně originálního díla [online]. Citováno: 23. 4. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/297149-ns-skoda-po-internetovem-piratovi-se-nerovna-cene-originalniho-dila/>>.

Možné řešení stavu filehosting serverů nabízí Telec ve své nové publikaci, kde polemizuje, zda by podle českého práva nebylo účelné podrobit filehosting služby státní koncesi. V případě nedbalého podnikání, například při porušení povinnosti náležité péče by hrozilo odnětí koncese. Stát by tak mohl podle návrhu této veřejnoprávní úpravy pomoci postiženým obětem deliktů.¹²⁶ Osobně se k takové úpravě stavím spíše skepticky. Udělování povolení pro provoz jednotlivých stránek je v rámci celosvětovosti internetu nemožné prosadit, dokud u autorského práva platí princip teritoriality. Opatření, která by stát proti těmto serverům učinil, by byla pravděpodobně zbytečná, neboť by je byl každý technicky zdatnější uživatel internetu schopen obejít. Při užití argumentu ad absurdum bychom se mohli obávat, že by se tento institut, který jde proti povaze svobodného internetu, mohl stát pomyslnými „vrátky“, kterými by státní moc ovlivňovala budoucí obsah směřující na světovou síť.

4. Ochrana autorských práv

Neoprávněné užití díla požívajícího autorskoprávní ochrany, tedy bez souhlasu autora či jiné oprávněné osoby nebo v rozporu s podmínkami uděleného souhlasu, je porušením autorského práva, resp. práv souvisejících. Toto porušení má jednak rovinu soukromoprávní, které se věnuje především autorský zákon, tak rovinu veřejnoprávní, která zakládá trestněprávní či správně - deliktní odpovědnost. Vyjma právní ochrany zde významnou roli hraje i ochrana technická, jejímž účelem je ztížit případné neoprávněné nakládání s dílem.

4.1 Soukromoprávní ochrana

Základním pramenem soukromoprávní autorské ochrany je autorský zákon. V ustanovení § 40 nalezneme demonstrativní výčet nároků, kterých se autor může domáhat, pokud se domnívá, že do jeho autorského práva bylo neoprávněně zasazeno nebo mu hrozí neoprávněný zásah.

¹²⁶ TELEC, I. Právo duševního vlastnictví v informační společnosti, Praha: Leges, 2015, str. 147

Prvním nárokem, kterého se autor takto může domáhat, je určení autorství. Tu autor podává podle zvláštní žaloby autorského práva, kde nemusí prokazovat naléhavý právní zájem,¹²⁷ místo obvyklé určovací žaloby podle občanského soudního řádu.¹²⁸ V § 40 dále nalezneme práva autora domáhat se zákazu ohrožení či neoprávněného zásahu do jeho práva ve formě různých zdržovacích nároků. Jim věnující se odstavec 1 písm. b) v sobě uvádí zejména zákaz neoprávněné výroby, neoprávněného obchodního odbytu, neoprávněného dovozu nebo vývozu originálu nebo rozmnoženiny či napodobeniny díla, neoprávněného sdělování díla veřejnosti, jakož i neoprávněné propagace, včetně inzerce a jiné reklamy. Pro účely této práce je z uvedených příkladů nejvýznamnější zákaz neoprávněného sdělování díla veřejnosti. Další významné nároky jsou nároky informační, které nalezneme v odstavci 1 písm. c), podle kterých se autor může domáhat vůči osobě, která do jeho práva neoprávněně zasáhla či jej neoprávněně ohrozila, domáhat sdělení údajů o způsobu a rozsahu tohoto neoprávněného aktu spolu s dalšími informacemi, jejichž přesný výčet je k nalezení v tomto ustanovení. Nároky odstraňovací, pramenící z odstavce 1 písm. d) totožného ustanovení, zakládají právo autora se domáhat odstranění následků zásahů do jeho práv. Tyto z povahy reparační opatření spočívají především ve stažení, spolu s případným zničením, neoprávněně zhotovených rozmnoženin či napodobenin díla a nástrojů sloužících k jeho zhotovení. Podle § 40 odst. 2 AZ tak ale musí být přiměřené k závažnosti porušení práva a musí být přihlédnuto k zájmům třetích osob, zejména spotřebitelů a osob jednajících v dobré víře.

Nárok na přiměřené zadostiučinění se zabývá případy, kdy je způsobena nemajetková škoda. Podle zákona je základním přiměřeným zadostiučiněním omluva a to i přes veřejné sdělovací prostředky. Pokud by se jevílo, že pouhá omluva není dostatečná, je možno přikročit i k peněžnímu zadostiučinění, jehož výši určí soud s přihlédnutím zejména k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k zásahu do práva došlo. Tím se ovšem nevylučuje dohoda o narovnání, je-li přítomná vůle stran se na ní dohodnout. Poslední položkou demonstrativního výčtu v § 40 odst. 1 je nárok autora domáhat se „*zákazu poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora*“, který nalezneme pod písmenem f). Původ tohoto

¹²⁷ TELEČ, I., TŮMA, P. Autorský zákon: Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 419.

¹²⁸ Ustanovení § 80 písm. c), zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

ustanovení můžeme nalézt čl. 8 odst. 3 Informační směrnice, ze které byl následně převeden do české úpravy. Pro internet je významné z toho důvodu, že svojí úpravou nesměruje vůči narušiteli autorského práva, ale vůči třetí osobě, která toho jednání umožňuje nebo zprostředkovává. Tím se dotýká kupříkladu provozovatelů serverů warez,¹²⁹ P2P či bitTorrent. Při uplatňování tohoto práva je vždy nutno pečlivě posoudit každý jednotlivý případ na základě principů přiměřenosti a příčinné souvislosti mezi poskytováním služby a porušováním či ohrožováním autorského práva třetími osobami, a to zejména při vymezování okruhu povinných osob.¹³⁰ Všechny tyto nároky vycházejí z principu objektivní odpovědnosti. Nezáleží v nich tedy na konkrétním úmyslu či nedbalosti konající osoby, odpovědnost zde nastává bez ohledu na zavinění.

Ve třetím odstavci tohoto ustanovení můžeme nalézt právo autora, jehož návrhu bylo vyhověno, k uveřejnění rozsudku na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl. O přiznání tohoto práva rozhoduje soud, který může podle okolností určit rozsah, formu a způsob uveřejnění. Tento nárok se svojí povahou dá řadit k výše zmíněným nárokům satisfakčním, protože je ze své povahy nepeněžitý. Je možno zde uvažovat, podobně jako tomu je u omluvy o zveřejnění i ve veřejně sdělovacích prostředcích, jeví-li se to podle soudního uvážení přiměřené a účelné.

AZ dále v § 40 odst. 4 stanovuje, že bezdůvodné obohacení a právo na náhradu škody podle zvláštních právních předpisů zůstává nedotčeno. Zvláštním předpisem se v tomto případě myslí OZ. Vzniklá škoda se při určování výše náhrady rozděluje na dvě složky – skutečnou škodu a ušlý zisk. Autorský zákon stanovuje, že místo skutečně ušlého zisku se autor může domáhat náhrady ušlého zisku ve výši obvyklé odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem. U bezdůvodného obohacení platí, že osoba, která neoprávněně nakládala s dílem, aniž by k tomu získala potřebnou licenci, uhradí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem. Touto konstrukcí se značně podobá smluvní pokutě.

¹²⁹ Slangový výraz, označující autorská díla, se kterými je nakládáno v rozporu s autorským právem.

¹³⁰ TELEČ, I., TUMA, P. Autorský zákon: Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 425

Soukromoprávní ochrana autorského práva je postavena na zásadě dispoziční. Záleží tedy na vůli autora, jestli se rozhodne využít svých zákonem daných prostředků na ochranu svých práv. S ohledem na rozsah porušování autorských práv na internetu ve spojení s nemožností efektivní kontroly ze strany autora, zda se s jeho dílem neoprávněně nakládá, je pravdou, že většina takových porušení nebude odhalena, natož následně právě řešena. Je nutno ovšem podotknout, že mnoho autorů působících na internetu by ve většině případů nikdy k právním krokům nezakročilo už vzhledem k případným obtížím a nákladům, které by se pojily s právním řízením, obzvláště pokud se jedná o porušení nikterak závažné.

4.2 Veřejnoprávní ochrana

S autorskoprávní problematikou úzce souvisí i řada předpisů veřejnoprávních. Veřejnoprávní ochrana autorského práva se dělí na ochranu trestní a správní. Nejdůležitějším ustanovením z hlediska trestního je § 270 zákona 40/2009 Sb., který nalezneme v hlavě VI. zvláštní části trestního zákoníku (dále jen TZ). Zde, v díle čtvrtém s názvem *„Trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu“*, se nachází trestný čin nazývaný se *„porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi“*. Podle odstavce 1 se osoba, která neoprávněně a nikoliv nepatrně zasáhne do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, potrestá buď trestem odnětí svobody, zákazem činnosti nebo trestem propadnutí věci či jiné majetkové hodnoty. Klíčovým pojmem je zde zásah nikoli nepatrný, což podle ustanovení § 138 TZ vytváří podmínku vzniku škody převyšující 5 000,- Kč. Následující odstavec popisuje kvalifikovanou skutkovou podstatu tohoto trestného činu a v souladu se zvyšující se závažností takového přečinu je možno uložit až pětiletý trest odnětí svobody. Zároveň je zde kromě sankcí uvedených v předchozím odstavci možnost uložit i trest peněžitý. Třetí odstavec se pak týká nejzávažnějších porušení, kdy pachatel získá činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu nebo způsobí-li tím jinému škodu velkého rozsahu nebo se dopustí se takového činu ve velkém rozsahu a umožňuje uložit trest odnětí svobody až na 8 let. To podle výkladového ustanovení §138 TZ znamená škodu minimálně 5 000 000,- Kč. Tyto relativně vysoké tresty mají za účel odradit potencionální pachatele od trestné činnosti,

nedomnívám se však, že zvláště na internetu svoji funkci splňují. Mnohem účinnějším nástrojem, než jakými jsou přísné sankce, by podle mého názoru bylo bližší seznámení obecné veřejnosti s autorským právem. Mnohdy totiž zjistíme, že obyčejný občan prakticky vyrůstá ve společnosti nepřímo podporující plagiátorství a pirátství a nemá sebemenší ponětí, co si pod pojmem autorské právo představit.

Druhým nástrojem autorské veřejnoprávní ochrany, pro protiprávní činy nižší závažnosti než u trestných činů, je správní trestání. Správní delikty a přestupky autorského práva jsou upraveny v §105a až 105c AZ. Podle nich se správního deliktu dopustí fyzická osoba, popřípadě osoba právnická či podnikající fyzická osoba, která neoprávněně užije autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový záznam, rozhlasové či televizní vysílání nebo databázi. Za takové neoprávněné užití je možno uložit pokutu ve výši až 150 000,- Kč. Fyzická osoba je zde trestána shodně jako právnická osoba či osoba podnikající. Ačkoli není stanovena spodní hranice pro výši pokuty, což dává prostor pro soudní diskreci, není jisté, jestli u porušování autorských práv na internetu splňuje taková sankce svoji preventivní a výchovnou úlohu. Většina provinilců jsou zde mladiství, kteří si buď z nevědomosti či nedostatku prostředků opatřili neoprávněně kopii autorského díla a případný postih může mít negativní vliv na jejich budoucí rozvoj. Doplnující veřejnoprávní prostředky k ochraně práva autorského najdeme v ustanoveních § 42 až § 44 AZ. Nedůležitějším je zde ustanovení § 43 zakazující pod hrozbou sankce obcházení technických prostředků ochrany.

4.3 Technické prostředky ochrany

Technické prostředky ochrany zastávají u ochrany autorských práv na internetu natolik důležitou roli, že považuji za vhodné je zahrnout do obsahu této práce. Souhrnný název pro tyto metody ochrany je dnes DRM, neboli „Digital Rights Management“¹³¹. Jejich účelem je kontrola přístupu k dílu a sledovat a omezovat použití tohoto díla v oblasti digitálních médií. Tím mají splňovat doplňovací roli k prostředkům právním, kdy pomocí nástrojů technických znemožňují to, co již bylo zákonem zakázáno. Tyto

¹³¹ Českým překladem je „správa digitálních práv“.

prostředky ochrany se nejčastěji užívají na autorská díla, jakými jsou například obrázky, hudba, filmy, počítačové hry, eknihy a další.

Technologie DRM je velice nová a stále se vyvíjející. K omezení užívání díla používá několik metod, které se od sebe liší v závislosti na povaze díla. Základní metodou, která je společná pro všechny typy souborů, je zašifrování dat díla, znemožňující kopírování a umožňující přístup k dílu pouze skrze autorizované přehrávače. Touto metodou jsou chráněny například díla audiovizuální povahy na fyzických nosičích, televizních signálech i při čistě digitální distribuci přes internet. Mnohem složitějšími metodami ochrany jsou případy, kdy je dílo zpřístupněno jen pro určité území (tzv. region lockout). Mezi populární způsoby ochrany díla jsou i omezený počet možných instalací, persistentní online autorizace či specializované kódy, nutné k přístupu k dílu.

Navzdory všem těmto opatřením takřka každá DRM ochrana je dříve či později prolomena. Zvyšující se komplikovanost DRM ochran má také často ten důsledek, že výsledné dílo vykazuje zmenšenou kvalitu. Poctivě zakoupená kopie se kvůli technickému prostředku ochrany může stát podřadnou verzí díla pořízeného nelegální cestou. Například potřeba neustálého připojení činí počítačové hry mnohdy zcela nehratelné v důsledku přetížených serverů. Dalším negativem je v případě počítačových her časté zvýšení požadavků na výkon herního přístroje. Mnozí držitelé autorských práv proto v posledních letech volí taktiku kompletního odstranění DRM ochran a případné ztráty ze stažených nelegálních kopií nahrazují zvýšenými tržbami od poctivých spotřebitelů, kteří si cení jejich přístupu. Faktická neexistence neprolomitelných DRM ochran vede k tomu, že většina držitelů autorských práv se jejich prolomení snaží alespoň oddálit. Velké množství obchodních transakcí je uzavřeno v prvních dnech vypuštění výrobku na trh a fungující DRM ochrana může v těchto dnech výrazně zvýšit tržby držitelů práv k dílu.

Obcházení DRM je podle práva ČR protiprávní čin, jak se můžeme dočíst v § 43 AZ. Podle tohoto ustanovení zákon porušuje nejen ten, kdo tyto technické prostředky obchází, ale i osoba, která vyrábí, dováží, přijímá, rozšiřuje, prodává, pronajímá,

propaguje prodej nebo pronájem nebo drží k obchodnímu účelu zařízení, výrobky nebo součástky nebo poskytuje služby, jejichž účelem je obcházení účinných technických prostředků ochrany práv. V tomto ustanovení dále nalezneme i právní definici DRM, kterou je *„jakákoli technologie, zařízení nebo součástka, která je při své obvyklé funkci určena k tomu, aby zabráňovala nebo omezovala takové úkony ve vztahu k dílům, ke kterým autor neudělil oprávnění, jestliže užití díla může autor kontrolovat uplatněním kontroly přístupu nebo ochranného procesu jako je šifrování, kódování nebo jiná úprava díla nebo uplatněním kontrolního mechanismu rozmnožování.“*¹³²

SD EU se otázce DRM věnoval v rozsudku ze dne 23. ledna 2014, ve věci C-355/12, Nintendo v. PC Box. Výrobce herních konzolí Nintendo podal stížnost proti společnosti PC Box, která prodávala příslušenství sloužící k obcházení technické ochrany jejich produktu. PC Box se bránil tím, že konzole Nintenda brání přehrávání videí, hudby a dalšího obsahu, pokud nepochází přímo od Nintenda, i když neporušují autorské právo. Soud rozhodl, že Nintendo smí bránit ilegálnímu užívání jeho her na jeho konzoli, ostatnímu užívání, které neporušuje jeho ochranné známky, však bránit nesmí. Soud tak řekl, že obcházení DRM může být za určitých okolností v souladu s právem. Ochrana musí dodržovat zásadu proporcionality a nesmí zakazovat ta zařízení nebo činnosti, které mají komerčně důležitý účel nebo užití jiné, než obcházení technologické ochrany k protiprávním účelům. Vnitrostátní soudy mají ověřovat, zda by jiné prostředky nebo prostředky nenainstalované do konzolí mohly vést k mírnějšímu zásahu do činností třetích osob nebo k menšímu omezení těchto činností a zároveň by právům nositele poskytovaly srovnatelnou ochranu.¹³³

Navzdory poměrně negativní publicitě, kterou technické prostředky ochrany mají, není pravděpodobné, že se v dohledné době dočkáme jejich úplného zániku. Jako příkladem úspěšné DRM z poslední doby může být anti-tamperingová¹³⁴ technologie Denuvo, která byla aplikována na velkorozpočtové počítačové hry, které vyšly v roce

¹³² Ustanovení § 43 odst. 3 AZ.

¹³³ Rozsudek SD EU ve věci C-355/12 [online]. Citováno: 30. 4. 2015. Dostupné z WWW: <<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=149167&pageIndex=0&doclang=cs&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=146509>>.

¹³⁴ Českým překladem je „zabraňující neoprávněným úpravám“

2014 a 2015. Té se podařilo odložit prolomení ochrany řádově až o měsíce, aniž by jakkoli negativně ovlivnila výkon herních zařízení či požitek z takto chráněných her.¹³⁵

Závěr

Účelem této práce bylo rámcové přiblížení problematiky vztahu autorského práva a internetu, jeho vývoje v posledních letech s přihlédnutím k úpravě tuzemské a evropské. Ústředním tématem bylo užití díla na internetu, jeho způsoby a ochrana. Jeho tuzemská autorskoprávní úprava je srovnatelná s úpravou zahraniční, v některých místech je mnohdy i překvapivě liberálnější. Autorské právo v dnešní době úspěšně drží krok s rychle se vyvíjejícími technologickými trendy. Ovšem nikdy nebude natolik flexibilní, aby bylo právním systémem přesně odrážejícím požadavky moderní společnosti. Stále zůstávají mnohé nově vzniklé technické pojmy spjaté s touto tematikou bez právní úpravy. Mezery v této úpravě je možné vyplňovat judikaturou, která na nové pojmy reaguje prostřednictvím soudního výkladu pojmů stávajících. V tomto ohledu se jako členský stát EU do značné míry opíráme o judikaturu SD EU, neboť místní soudy se autorskoprávními otázkami zatím příliš nevěnovaly. SD EU byl v oblasti internetu a autorských práv v posledních několika letech velmi aktivní a jeho činnost vnímám převážně pozitivně. Klíčovou roli v jeho judikatuře zaujímají rozsudky Svensson, řešící otázku linkingu, jež se stal základem pro všechny následující rozsudky v této oblasti a rozsudek ACI Adam, týkající se nedovoleného pořizování rozmnoženin pro osobní potřebu.

Internet je rapidně rozvíjejícím se médiem, umožňujícím sociální interakci napříč celou planetou. Díky jeho unikátní struktuře je k němu možno připojit celou škálu elektronických zařízení a jeho přístupnost napříč společnostmi se rok od roku zvyšuje, stejně jako technická gramotnost jeho uživatelů. Vytváří prostor pro uplatňování autorských děl po celém světě. Obrázek, video či hudba může být zpřístupněn uživatelům napříč planetou ve zlomku sekundy. Tím se ovšem dostáváme

¹³⁵ EUROGAMER, What's Denuvo Anti-Tamper? [online]. Citováno: 30. 4. 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.eurogamer.net/articles/2014-12-19-denuvo-anti-tamper-drm>>.

k problému rozsáhlého porušování autorských práv a práv souvisejících napříč celým internetem. Internetoví uživatelé mají o autorském právu mizivé znalosti a vesměs ho spíše ignorují. Internet zjednodušil porušování autorských práv v rozsahu, se kterým tvůrci autorskoprávních principů v minulém a předminulém století nemohli počítat. Zásady teritoriality a lex loci protectionis se stávají stále větší brzdou pro legální správu užívání díla v globalizovaném světě propojeném počítačovou sítí. Má-li dojít k novelizaci autorského práva, je nutné, aby se jednalo o předpis sjednocující legislativu pokud možno co nejvíce států, který by v sobě zahrnoval i způsoby jeho vynucování bez ohledu na státní hranice. Osobně se ovšem nedomnívám, že k takovému kroku dojde, vzhledem k všeobecnému odporu veřejnosti proti zásahům státní moci do sféry internetu.

Každý poskytovatel obsahu generovaného svými uživateli se musí potýkat s neustálým přívalem plagiátů a neoprávněně vytvořených kopií. Těm, kterým se nepodaří je úspěšně regulovat, hrozí právní sankce. S ohledem na masivní porušování práv v kyberprostoru je třeba vyzdvihnout úsilí autorů, kteří se sami přizpůsobili internetovému prostředí a daří se jim skrze něj financovat svoji tvorbu skrze alternativní metody. Pozornost si dnes získávají stránky typu Kickstarter, který po získání dostatečného zájmu svých uživatelů umožňuje skrze crowdfunding¹³⁶ financování konkrétních projektů. Další zajímavou metodou financování autorské činnosti je například webová platforma Patreon, umožňující fanouškům tvůrců obsahu na internetu přímo financovat jejich tvorbu ve fixním měsíčním obnosu, případně za každé jednotlivé dílo, které autor vytvoří.

Uživatelé internetu budou zarytě bojovat s jakoukoli nucenou monetarizací jeho služeb. Vesměs se jedná o technicky zdatné jedince, kteří si jsou schopní nalézt alternativní způsoby přístupu k obsahu. Místo placení měsíčního předplatného u internetového novinového deníku začnou navštěvovat bezplatný web konkurenční, kterému se tím zvýší návštěvnost. Ten se pak uživí ze zobrazovaného reklamního obsahu, doplněného případnými sponzorovanými články. Proč stahovat (velmi) drahou

¹³⁶ Crowdfunding je způsob financování, při kterém větší počet jednotlivců přispívá menším obnosem k cílové částce. Wikipedia [online]. Citováno: 4. 5. 2015. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Crowdfunding>>.

hudbu z iTunes či nové služby Tidal, když je k dispozici zdarma k poslechnutí skrze streaming služby? Nalezení kompromisního řešení pomocí nové právní úpravy mezi nositeli autorských práv a koncovými uživateli ke spokojenosti obou stran se v praxi ukazuje být neuskutečnitelné. Nositelé autorských práv by se měli smířit s tím, že vždy nějaká úroveň pirátství bude existovat a pomocí pozitivní motivace by se měli snažit podporovat takové chování uživatelů internetu, kterým neporušují autorská práva. Některé internetové servery se tímto směrem vydaly a jejich aktivita v tomto ohledu už začala přinášet výsledky. Díky legálním serverům, které poskytují kvalitní služby pro své uživatele za přijatelnou cenu, úroveň počítačového pirátství rok od roku klesá.¹³⁷

¹³⁷ The Telegraph: Spotify and Netflix curb music and film piracy. [online]. Citováno: 4. 5. 2015. Dostupné z WWW: < <http://www.telegraph.co.uk/technology/news/10187400/Spotify-and-Netflix-curb-music-and-film-piracy.html> >.

Seznam zkratek

ACCDB	Access Database file
ARPANET	Advanced Research Projects Agency Network
AVI	Audio Video Interleave
AZ	Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů
CD	Compact Disc
ČR	Česká Republika
DOC	Document
DRM	Digital Rights Management
DVD	Digital Versatile Disc nebo Digital Video Disc
EK	Evropská komise
EHS	Evropské hospodářské společenství
EP	Evropský parlament
ePub	electronic publication
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
FLAC	Free Lossless Audio Codec
GIF	Graphics Interchange Format
HTML	HyperText Markup Language
IT	Informační technologie
JPEG	Joint Photographic Experts Group
MDB	Microsoft Access databases
MKV	Matroska multimedia container format
Mobi	Mobipocket
MP3	MPEG-1 nebo MPEG-2 Audio Layer III
MP4	MPEG-4 Part 14
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
P2P	Peer-to-peer síť

PDF	Portable Document Format
PNG	Portable Network Graphics
PRCA	Public Relations Consultants Association
ř. z.	Říšský zákoník
Sb.	Sbírka zákonů
Sb. z. a n.	Sbírka zákonů a nařízení
Sb. z. s.	Sbírka zákonů soudních
SD EU	Soudní dvůr Evropské unie
SWF	Shockwave Flash Movie
TCP/IP	Transmission Control Protocol / Internet Protocol
Tiff	Tag Image File Format
TRIPS	Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights
TXT	Plain Text File
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
URL	Uniform Resource Locator
USA	United States of America
WAV	Waveform Audio File Format
WCT	World Intellectual Property Organization Copyright Treaty
WIPO	Světová organizace duševního vlastnictví
WMA	Windows Media Audio
WPPT	World Intellectual Property Organization Performances and Phonograms Treaty
WTO	World Trade Organization
WWW	World Wide Web
XLS	Excel Spreadsheet

Použitá literatura

Knižní publikace

ČERMÁK, J. Internet a autorské právo, 2. akt. a rozš. vydání. Praha: Linde Praha, 2003.

ČERMÁKOVÁ – VLČKOVÁ, A., SMEJKAL, V., Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích, Praha: Linde Praha, 2009.

HUSOVEC, M. Zodpovednosť na internete. Praha: CZ.NIC, 2014.

KŘÍŽ, J., Ochrana autorských práv v informační společnosti, Linde Praha, Praha 1999.

KŘÍŽ, J., HOLCOVÁ, I., KORDAČ, J., KŘEŠŤANOVÁ, V., Autorský zákon: Komentář a předpisy související, Linde Praha, 2. vydání, Praha 2005.

MAISNER, M. a kol., Základy softwarového práva, Wolters Kluwer, Praha 2011.

MATEJKA, J. Internet jako objekt práva: hledání rovnováhy autonomie a soukromí. 1. vydání. Praha: CZ.NIC, 2013.

ŠEBELOVÁ, M., Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura, Computer Press, Brno 2006.

ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. Občanské právo hmotné 3, 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009.

TELEC, I. Právo duševního vlastnictví v informační společnosti, Praha: Leges, 2015.

TELEC, I., TŮMA, P. Autorský zákon: Komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007.

TŮMA, P. Smluvní licence v autorském právu, 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2007.

Internetové zdroje

BARLOW, J. P., A declaration of the Independence of Cyberspace. Dostupné z WWW: <<https://projects.eff.org/~barlow/Declaration-Final.html>>.

EASTERBROOK, F., "Cyberspace and the Law of the Horse"(1996). University of Chicago Legal Forum. Dostupné z WWW: <<https://www.law.upenn.edu/fac/pwagner/law619/f2001/week15/easterbrook.pdf>>.

EBERSPÄCHER, J., SCHOLLMEIER, R., First and Second Generation of Peer-to-Peer Systems. Dostupné z WWW: <<http://www.computer.org/csdl/proceedings/p2p/2001/1503/00/15030101.pdf>>.

HOLCOVÁ, I., KŘEŠŤANOVÁ, V., VOBORNÍK, M., Ochrana autorských práv. Dostupné z WWW: <http://www.msmt.cz/file/10230_1_1/>.

OTEVŘEL, P., Je možné prodávat „použité“ e-knihy? Právo IT. Dostupné z WWW: <<http://www.inflow.cz/propagace-knihovenkomunikace-s-uzivatelem-na-facebooku-cast-iii>>.

SAKTHIVEL, M., 4G Peer-to-Peer Technology – Is it Covered by Copyright? Dostupné z WWW: <<http://nopr.niscair.res.in/bitstream/123456789/12444/1/IJPR%2016%284%29%20309-312.pdf>>.

ŠČERBA, T., Click-wrap zmluvy. Dostupné z WWW: <<http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/kontraktace/web/pages/click-wrap.html>>.

TÝČ, V., Mezinárodní aspekty ochrany průmyslových a autorských práv, 2008. Dostupné z WWW: <<https://is.muni.cz/el/1422/podzim2008/MVV796K/Dusevni-1-uvod.txt>>.

Právní předpisy České republiky

Důvodová zpráva k návrhu novely autorského zákona 214/2006 (poslanecký tisk č. 1111/2005)

Sdělení MZV č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace

Zákon č. 121/2000 Sb., zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 200/1994 Sb., o zeměměřictví a o změně a doplnění některých zákonů souvisejících s jeho zavedením

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zahraniční, mezinárodní a evropské právní přepisy

Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights. Dostupné z WWW: <https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/t_agm3_e.htm#1>.

Doporučení Evropské komise 2005/737/ES ze dne 18. května 2005. Dostupné z WWW: <eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32005H0737>.

Listina základních práv Evropské Unie (2007/C 303/01) ze dne 7. prosince 2000.

Dostupné z WWW:

<[\[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0001:0016:cs:PDF\]\(http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0001:0016:cs:PDF\)>.](http://eur-</p></div><div data-bbox=)

Německý autorský zákon (Urheberrechtsgesetz). Dostupné z WWW:

<<http://www.gesetze-im-internet.de/urhg/>>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32000L0031>>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES. Dostupné z WWW:

<http://europa.eu/legislation_summaries/fight_against_fraud/fight_against_counterfeiting/126057a_cs.htm>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001. Dostupné z WWW: <[\[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0029:CS:HTML\]\(http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0029:CS:HTML\)>.](http://eur-</p></div><div data-bbox=)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES. Dostupné z WWW:

<http://europa.eu/legislation_summaries/fight_against_fraud/fight_against_counterfeiting/126057a_cs.htm>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009. Dostupné z WWW: <http://www.mkcr.cz/assets/autorske-pravo/evropska-unie-a-autorske-pravo/02_S_2009_24_ES_pocitacove-programy_CS.pdf>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009. Dostupné z WWW: <http://www.mkcr.cz/assets/autorske-pravo/evropska-unie-a-autorske-pravo/02_S_2009_24_ES_pocitacove-programy_CS.pdf>.

Světová deklarace o duševním vlastnictví (WIPO/OMPI), 2001. Dostupné z WWW:

<<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=394>>.

United States Code, Title 17 § 107 - Limitations on exclusive rights: Fair. Dostupné z WWW: <<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/17/107>>.

United States Code, Title 17 § 512 (c). Dostupné z WWW: <<http://www.copyright.gov/title17/92chap5.html#512>>.

United States Code, Title 17, Chapter 1, Section 101. Dostupné z WWW: <<http://www.law.cornell.edu/uscode/text/17/101>>.

Všeobecná deklaráce lidských práv. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>>.

WIPO Intellectual Property Handbook: Policy, Law and Use. Dostupné z WWW: <<http://www.wipo.int/export/sites/www/about-ip/en/iprm/pdf/ch7.pdf>>.

Zákon č. 618/2003 Z.z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon)

Judikatura

Extrakt rozsudku Soudního dvora EU C-360/13. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument150669.html>>.

Perfect 10, Inc. v. Amazon.com, Inc., United States Court of Appeals for the Ninth Circuit. Dostupné z WWW: <<https://www.law.berkeley.edu/files/perfect10.pdf>>.

Rozsudek Soudního dvora EU C-128/11. Dostupné z WWW: <<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=124564&doclang=CS>>.

Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-279/13. Dostupné z WWW: <<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text&docid=163250&pageIndex=0&doclang=CS&mode=req&dir&occ=first&part=1&cid=568451>>.

Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-348/13. Dostupné z WWW: <<http://www.scribd.com/doc/244360017/EuGH-C-348-13-Framing>>.

Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-355/12. Dostupné z WWW:

<<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=149167&pageIndex=0&doclang=cs&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=146509>>.

Rozsudek Soudního dvora EU C-452/12. Dostupné z WWW:

<<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=150786&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=748374>>.

Rozsudek SD EU ve věci C-466/12. Dostupné z WWW:

<<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=147847&doclang=CS>>.

Rozsudek SD EU C-70/10, Scarlet v SABAM. Dostupné z WWW:

<<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf;jsessionid=9ea7d0f130de7a08053cfc7a46d79d26bba274efd69d.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4ObxaSe0?text=&docid=81776&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=38283>>.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 3. 2009, sp. zn.: 5 Tdo 234/2009. Dostupné z WWW: <<http://kraken.slv.cz/5Tdo234/2009/>>.

Usnesení o dovolání, NS 8 Tdo 137/2013. Dostupné z WWW:

<http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/763AE1D4853A3985C1257B5C004F46EE?openDocument&Highlight=0>.

Ostatní zdroje

Computer.org. Dostupné z WWW:

<<http://www.computer.org/csdl/proceedings/p2p/2001/1503/00/15030101.pdf>>.

ČT24: Darovat lze i volnou kapacitu počítače. Dostupné z WWW:

<<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/152854-darovat-lze-i-volnou-kapacitu-pocitace/>>.

ČT24: NS: Škoda po internetovém pirátovi se nerovná ceně originálního díla. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/297149-ns-skoda-po-internetovem-piratovi-se-nerovna-cene-originalniho-dila/>>.

Encyclopaedia Britannica, internet. Dostupné z WWW:
<<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/291494/Internet>>.

Encyclopaedia Britannica, server. Dostupné z WWW:
<<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/535947/server>>.

Eurogamer: Twitch clamps down on unlicensed music ahead of rumoured \$1bn Google buyout. Dostupné z WWW:
<<http://www.eurogamer.net/articles/2014-08-07-twitch-clamps-down-on-unlicensed-music-ahead-of-rumoured-usd1bn-google-buyout>>.

EUROGAMER, What's Denuvo Anti-Tamper? Dostupné z WWW:
<<http://www.eurogamer.net/articles/2014-12-19-denuvo-anti-tamper-drm>>.

Facebook: Prohlášení o právech a povinnostech, bod 2 odst. 1 2015. Dostupné z WWW:
<<https://www.facebook.com/legal/terms>>.

Gawker: CBS picks up 'Shit My Dad Says' Twitter sitcom. Dostupné z WWW:
<<http://gawker.com/5401019/cbs-picks-up-shit-my-dad-says-twitter-sitcom>>.

Gutenberg. Dostupné z WWW: <<http://www.gutenberg.org/>>.

Hospodářská komora ČR, Ochrana duševního vlastnictví. Dostupné z WWW:
<http://www.businessinfo.cz/files/archiv/2005/PRIRUCKA_INMP_Ochrana_dusevniho_vlastnictvi.pdf>.

iDNES.cz: Soud dal KaZaA za pravdu, může šířit hudbu dál. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/soud-dal-kazaa-za-pravdu-muze-sirit-hudbu-dal-f3f-/ekonomika.aspx?c=A031219_150512_ekonomika_maf>.

IFPY, Evropské prameny AP. Dostupné z WWW: <<http://www.ifpi.cz/prameny-prava/evropska-unie//>>.

IFPY, PirateBay decision. Dostupné z WWW: <<http://www.ifpi.org/content/library/Pirate-Bay-verdict-English-translation.pdf>>.

IFPY, Právo k duševnímu vlastnictví. Dostupné z WWW: <<http://www.ifpi.cz/wp-content/uploads/2013/03/Z%C3%A1klady-pr%C3%A1va-du%C5%A1evn%C3%ADho-vlastnictv%C3%AD.pdf>>.

IHNED.cz: Ulož.to má kvůli EU problém. Legální stahování z internetu však v Česku přežije. Dostupné z WWW: <<http://domaci.ihned.cz/c1-62013160-uloz-to-ma-kvuli-eu-problem-legalni-stahovani-z-internetu-vsak-v-cesku-prezije/>>.

INNET, VŠB. Dostupné z WWW: <http://idoc.vsb.cz/cs/okruhy/cit/tuonet/pravidla/az_nasledky/>.

Internet Live Stats: Internet Users. Dostupné z WWW: <<http://www.internetlivestats.com/internet-users>>.

Lidovky.cz: Soud: Balvínova TV4You pořady komerčních televizí vysílala nelegálně. Dostupné z WWW: <http://byznys.lidovky.cz/soud-balvinova-tv4you-porady-komercnich-televizi-vysilala-nelegalne-1jw-/media.aspx?c=A150423_173235_ln-media_ele>.

Los Angeles Times. Dostupné z WWW: <<http://articles.latimes.com/2011/oct/04/business/la-fi-ct-rhapsody-napster-20111004>>.

Pixpa Help Center, What is an Embedded Link?. Dostupné z WWW:
<<https://pixpa.zendesk.com/hc/en-us/articles/201554904-What-is-an-Embedded-Link->>.

University of Calgary: FNC, Resolution: Definition of „Internet“, 1995. Dostupné z WWW: <<http://people.ucalgary.ca/~bakardji/Internet/definition.html>>.

Verge: Twitch launches free music library for video game streamers. Dostupné z WWW:
<<http://www.theverge.com/2015/1/15/7547849/twitch-music-library-free-live-streaming>>.

Směrnice EU o autorském právu a právech souvisejících s právem. Dostupné z WWW:
<<http://www.mkcr.cz/cz/autorske-pravo/evropska-unie-a-autorske-pravo/smernice-eu-o-autorskem-pravu-a-pravech-souvisejicich-s-pravem-autorskym-221466/>>.

Stoppirátsví.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.stoppiratstvi.cz/cs/o-piratstvi/co-je-dusevni-vlastnictvi.shtml>>.

The IPKat. Dostupné z WWW:
<<http://ipkitten.blogspot.co.uk/2015/04/breaking-copyright-links-to-leaks.html>>.

The Telegraph: Spotify and Netflix curb music and film piracy. Dostupné z WWW: <<http://www.telegraph.co.uk/technology/news/10187400/Spotify-and-Netflix-curb-music-and-film-piracy.html>>.

Wikipedia. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Cache>>.

Wikipedia. Dostupné z WWW: <www.cs.wikipedia.org/wiki/HTTP_cookie>.

Wikipedia. Dostupné z WWW:
<<http://en.wikipedia.org/wiki/Friend-to-friend>>.

Wikipedia. Dostupné z WWW:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Uniform_Resource_Locator>.

Wikipedia. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Crowdfunding>>.

Abstrakt

Tato diplomová práce je zamýšlena jako stručné seznámení s problematikou užití a ochrany autorských děl v prostředí internetu. Jejím cílem je přiblížit vztah autorského práva a internetu s ohledem na problematiku autorských děl. Internet se s narůstajícím počtem svých uživatelů stává významným prvkem v autorskoprávních vztazích nového tisíciletí. Tento nový fenomén se ale vyvíjí rychlostí, se kterou právo jen s obtížemi drží krok a potýká se navíc s problémem soustavného porušování autorských práv.

Práce se skládá ze čtyř kapitol. Úvodní kapitola vymezuje základní pojmy této práce, tedy internet a autorské právo, popisuje jejich historický vývoj a vyjmenovává jejich základní prameny. Činí tak z pohledu celosvětového, evropského a vnitrostátního práva.

Druhá kapitola se věnuje definici autorského díla, jeho druhů a užití. U užití díla je popsáno jeho rozdělení na smluvní a mimosmluvní formu.

Třetí a pro účely této diplomové práce nejdůležitější kapitola se zaměřuje na konkrétní způsoby užití díla na internetu včetně jejich detailního popisu. Rozebrány jsou jeho základní formy, stahování a zpřístupňování díla veřejnosti. Ze speciálních užití díla na internetu jsou vybrány problematiky linkingu, sítí P2P, streamingu a webcastingu, elektronických komunikací, sociálních sítí a filehostingu.

Ve čtvrté kapitole diplomové práce je popsána právní ochrana autorských děl z hlediska veřejnoprávního i soukromoprávního. Věnuje se i technickým prostředkům ochrany (DRM), které při ochraně děl na internetu zaujímají významnou pozici.

V závěrečné části práce autor stručně shrnuje závěry, ke kterým v průběhu práce došel ve vztahu k internetu a autorskému právu a uvádí vlastní úvahy o alternativní úpravě této problematiky v následujících letech.

Abstract

This thesis is intended as a brief introduction to the issue of use and protection of copyright works. Its aim is to elucidate the relationship between copyright law and the internet with regard to the issue of copyright works. The Internet has with its growing number users become an important element in copyright relations of the new millennium. But the speed at which this new phenomenon is evolving is for the law difficult to keep up and it is facing the additional issue of systematic copyright infringement.

The work consists of four chapters. The introductory chapter defines the basic concepts of this work, namely the Internet and copyright law, describes their historical development and lists their basic sources in law. It does so from the perspective of international, european and domestic law.

The second chapter deals with the definition of a copyright work with its types and uses. Uses are divided into contractual and non-contractual forms.

The third and for the purposes of this thesis the most important chapter is focusing on specific methods of use of the work on the Internet and includes their detailed description. Basic forms of use of the work are analyzed, namely download and upload. From more specialized uses of the work on the internet has been selected the issue of linking, P2P, streaming and webcasting, electronic communications, social networking and hosting.

The fourth chapter of this thesis describes the legal protection of copyright works from the perspective of public and private law. It also deals with copy protection technologies (DRM) which hold an important position in protection of works on the internet.

In the final part, the author briefly summarizes the conclusions reached in the course of the work in relation to the internet and copyright and presents his own alternative solutions of this issue for the coming years.

Klíčová slova

Internet

Autorské právo

Užití díla

Keywords

The internet

Copyright law

Use of the work

Název

Internet a autorské právo - způsoby užití a rozsah ochrany díla (tradiční užití, peer to peer sítě, e-mail...)

Title

The Internet and copyright - modes of use and the scope of protection of a work (traditional usage, peer to peer network, email...)